

Fenomenologija kaznenog djela ubojstva

Lapić, Daniel

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:029918>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

**REPUBLIKA HRVATSKA
SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET**

Student:

Daniel Lapić

Naslov diplomskog rada:

**FENOMENOLOGIJA KAZNENOG DJELA
UBOJSTVA**

Kolegij:

KAZNENO PRAVO

Mentor:

doc. dr. sc. Reana Bezić

Zagreb, srpanj 2023.

IZJAVA O IZVORNOSTI

Ja, Daniel Lapić, JMBAG 0066257496, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Daniel Lapić

IZJAVA O AUTORSTVU DIPLOMSKOG RADA

Ovime potvrđujem da sam osobno napisao diplomski rad pod naslovom:

Fenomenologija kaznenog djela ubojstva

i da sam njegov autor.

Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (bilo da su u pitanju mrežni izvori, udžbenici, knjige, znanstveni, stručni ili popularni članci) u radu su jasno označeni kao takvi te adekvatno navedeni u popisu literature.

Ime i prezime:

Daniel Lapić (v.r.)

Datum:

05. srpnja 2023.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Zakonsko normiranje kaznenih djela protiv života i tijela - ubojstvo, teško ubojstvo i usmrćenje .2	
2.1. Općenito o normiranju kaznenih djela.....	2
2.2. Razvoj kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske	3
2.3. Ubojstvo	4
2.4. Teško ubojstvo	5
2.5. Usmrćenje	8
3. Fenomenologija kaznenih djela ubojstva	11
3.1. Metodologija prikupljanja statističkih podataka u Republici Hrvatskoj.....	11
3.2. Detaljna analiza učestalosti kaznenog djela ubojstva u Republici Hrvatskoj	13
3.2.1. Učestalost kaznenog djela ubojstva i teškog ubojstva	14
3.2.2. Kazneno djelo teškog ubojstva s obzirom na različite kvalifikatorne okolnosti.....	17
3.2.3. Učestalost kaznenog djela usmrćenja.....	18
3.2.4. Komparativna analiza - udio kaznenog djela ubojstva, teškog ubojstva i usmrćenja u odnosu na ukupnost svih kaznenih djela i kaznenih djela protiv života i tijela	19
3.2.5. Prijavljene osobe za kazneno djelo ubojstva i teškog ubojstva s obzirom na poznate i nepoznate počinitelje.....	20
3.2.6. Osuđene osobe za kazneno djelo ubojstva i teškog ubojstva s obzirom na pokušano i dovršeno kazneno djelo	21
3.2.7. Specifičnosti osuđenih počinitelja s obzirom na spol, ranije osude (recidivizam) i sudioništvo.....	23
3.2.8. Maloljetnici počinitelji kaznenog djela ubojstva, teškog ubojstva i usmrćenja te usporedba s punoljetnim počiniteljima navedenih kaznenih djela	26
3.3. Kazneno djelo ubojstva u svijetu.....	29
3.3.1. Stopa ubojstva u svijetu	29
3.3.2. Stopa ubojstva u Europi	30
3.3.3. Regije svijeta s najvišom stopom ubojstva.....	32
3.3.4. Stereotip Balkana kao opasnog područja	33

3.3.5. Ubojstva pripadnika rizičnih profesija u svijetu - novinari	34
4. Zaključak	36

1. Uvod

Kazneno djelo ubojstva jedno je od najtežih kaznenih djela u kojem počinitelj s namjerom oduzima život odnosno prouzročuje smrt druge osobe. Pravo na život kao apsolutno pravo svakog čovjeka, zaštićeno je na najvišoj razini kako Ustavom Republike Hrvatske¹ u članku 21. st. 1. „*Svako biće ima pravo na život*“, tako i Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda² u članku 2. st. 1. „*Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom.*“ Upravo zbog toga kazneno djelo ubojstva smatra se jednim od najtežih kaznenih djela jer se njime povređuje temeljno ljudsko pravo - pravo na život.

Kazneno djelo ubojstva nalazi se u glavi X. Kaznenog zakona Republike Hrvatske³ u kojoj su opisana kaznena djela protiv života i tijela. Prije analize kaznenog djela ubojstva kao glavne i središnje teme ovog rada, uz njegov kvalificirani i privilegirani oblik, potrebno je definirati pojam kaznenog djela. Prije svega potrebno je dati odgovor na pitanje što je uopće kazneno djelo te tko odlučuje o tome hoće li se određeni čin ili ponašanje pojedinca ili skupine smatrati kaznenim djelom. Da bi se određeni čin ili ponašanje smatralo kaznenim djelom potrebno je da budu ispunjene određene materijalne i formalne pretpostavke. Materijalni pojam kaznenog djela jest ponašanje čovjeka kojim se povređuju naročito vrijedna pravna dobra, tj. vrednote bez kojim društvo ne bi moglo opstati ili bi, u najmanju ruku, bila ugrožena njegova sigurnost.⁴ Pod naročito vrijednim dobrima smatraju se život, sloboda, imovina itd.⁵ Formalni pojam sadržan je u zakonu i zato je čisto pravne naravi. On obuhvaća pravne pretpostavke kažnjivosti koje su svojstvene svim kaznenim djelima, a to su: radnja, biće kaznenog djela, protupravnost i krivnja.⁶ Međutim, nije dovoljno da se ispune obilježja iz zakonskog opisa kaznenog djela već i da se ispune određene pretpostavke iz općeg dijela kaznenog zakona; specifično, da bi postojalo kazneno djelo ubojstva, nije dovoljno da netko „*ubije drugoga*“ kako glasi opis kaznenog djela ubojstva u čl. 110. st. 1. KZ, jer je moguće da netko drugog ubije, a da pritom ne počini ubojstvo, npr. u nužnoj obrani ili nesretnim

¹ Ustav Republike Hrvatske (NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14)

² (Europska) Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17)

³ Kazneni zakon (NN br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22)

⁴ Novoselec, Petar; Bojanić, Igor; Opći dio kaznenog prava - četvrto, izmijenjeno izdanje; Zagreb, Pravni fakultet, 2013; str.113. (dalje u tekstu: Novoselec et al., Opći dio KP)

⁵ ibid.

⁶ ibid., str. 115.

slučajem.⁷ Također i drugi primjeri oduzimanja života poput izvršenja smrtne kazne ili eutanazije govore o tome da svako lišenje života nije ujedno i kazneno djelo ubojstva.

Tema diplomskog rada isključivo je kazneno djelo ubojstva u svom temeljnom, kvalificiranom i privilegiranom obliku. Nakon kratkog opisa kako se hrvatski zakonodavac kroz kratku, ali burnu povijest samostalnosti Republike Hrvatske suočavao s normiranjem navedenog kaznenog djela prelazi se na aktualno zakonsko normiranje. Potom slijedi glavni i većinski dio rada koji se može podijeliti u dva dijela. U prvom dijelu fokus je na fenomenologiji kaznenog djela ubojstva u Republici Hrvatskoj. Nakon opširne analize statističkih podataka moći će se izvesti zaključak o učestalosti i rasprostranjenosti kaznenog djela ubojstva u Republici Hrvatskoj. Drugi dio bavi se komparativnom analizom i stopom ubojstva u svijetu nakon čega će biti jasnije gdje se Republika Hrvatska nalazi u komparativnom odnosu s drugim državama.

2. Zakonsko normiranje kaznenih djela protiv života i tijela - ubojstvo, teško ubojstvo i usmrćenje

2.1. Općenito o normiranju kaznenih djela

Zakonodavac ponekad predviđa neko kazneno djelo u više modifikacija (oblika) tako da temeljnom obliku dodaje nova obilježja koja djelo čine težim (kvalifikatorne okolnosti) ili lakšim (privilegirajuće okolnosti).⁸ U tom slučaju, pored temeljnih postoje i kvalificirana kaznena djela, tj. kaznena djela za koja su propisane teže kazne i privilegirana kaznena djela, tj. kaznena djela za koja su propisane blaže kazne.⁹ Tako je npr. ubojstvo (čl. 110. KZ) temeljno kazneno djelo, teško ubojstvo (čl. 111. KZ) je kvalificirano kazneno djelo (kvalificirano ubojstvo), dok je usmrćenje (čl. 112. KZ) privilegirano kazneno djelo (privilegirano ubojstvo).¹⁰ Stvar je legislativne tehnike hoće li se te modifikacije predvidjeti kao kaznena djela u odvojenim člancima s posebnim nazivima, kao u navedenom primjeru, ili samo kao posebne stavke u okviru temeljnog kaznenog djela i bez posebnog naziva.¹¹ Potreba zaštite života i tijela gotovo u svim pravnim sustavima uživaju temeljnu zaštitu, pa tako i

⁷ Ibid.

⁸ Ibid., str. 130.

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

zaštitu kaznenim zakonodavstvom.¹² Stoga su i kaznena djela protiv života i tijela pozicionirana na samom početku posebnog djela Kaznenog zakona, odmah nakon glave Kaznenog zakona koja normira kaznena djela protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva.¹³ Naime, život i tijelo tj. tjelesni integritet tradicionalno se smatraju najvažnijim pravnim dobrima čovjeka pa su kao takva i centralno zaštićena u svakom kaznenom zakonodavstvu, a tako je učinjeno i u Kaznenom zakonu iz 2011.¹⁴

2.2. Razvoj kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske

Turbulentno razdoblje u Europi uzrokovano padom komunizma krajem 80-ih i početkom 90-ih godina 20. stoljeća te raspad komunističkih država zahtijevao je brzu reakciju novonastalih država u području zakonodavstva. Raspadom Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (dalje: SFRJ) izdvojile su se dotadašnje Socijalističke Republike (dalje: SR), među kojima i SR Hrvatska. Već je donošenje Ustava Republike Hrvatske 22. prosinca 1990., dok je Hrvatska još bila u sastavu SFRJ, imalo reperkusije na hrvatsko kazneno pravo.¹⁵ Sam Ustav je donio važnu odredbu kaznenopravne naravi jer je ukinuo smrtnu kaznu.¹⁶ To je bio značajan korak na putu liberalizacije hrvatskog kaznenog prava.¹⁷ Osamostaljenjem bilo je potrebno u što skorijem roku urediti pravni sustav, pa tako i kazneno pravo. Hrvatski zakonodavac odlučio je preuzeti bivše jugoslavensko kazneno pravo uz najnužnije izmjene.¹⁸ To je učinjeno Zakonom o preuzimanju Krivičnog zakona SFRJ od 26. lipnja 1991. (NN br. 53/1991) koji je kasnije novelom od 22. prosinca 1992. (NN br. 91/1992) preimenovan u Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske (OKZRH).¹⁹ Kako je pak Republika Hrvatska pravni sljednik bivše SR Hrvatske, nije trebalo na isti način postupiti glede Krivičnog zakona Socijalističke Republike Hrvatske pa je već spomenutom novelom tog zakona od 22. veljače 1992. samo promijenjen njegov naziv tako da je od tada glasio Krivični zakon Republike Hrvatske (KZRH).²⁰ Na taj je način nastala neobična pravna situacija da je Hrvatska imala dva kaznena zakona.²¹ Prvi je cjeloviti hrvatski Kazneni zakon usvojen 19. rujna 1997. (NN br. 110/1997) a stupio je na snagu 1. siječnja 1998. godine.²² Novi je Zakon trebao biti usklađen s međunarodnim aktima, posebno sa stečevinom Europske

¹² Kos, Damir; Najznačajnija kaznena djela protiv života i tijela – pravni kontinuitet i primjena blažega zakona; str. 1. (dalje u tekstu: Kos, KD protiv života i tijela)

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Novoselec et al., Opći dio KP, str. 49.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid., str. 50.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

²² Ibid.

unije (EU) i konvencijama Vijeća Europe (VE), trebao je otkloniti neusuglašenosti i proturječja, unaprijediti sustav kaznenopravnih sankcija i preispitati opise pojedinih kaznenih djela.²³ Novi Kazneni zakon prihvaćen je u Hrvatskom saboru 21. listopada 2011. i objavljen u NN br. 125/11, a stupio je na snagu 1. siječnja 2013.²⁴ U međuvremenu, 19. prosinca 2012., izglasan je i Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (NN br. 144/12) koji je također stupio na snagu 1. siječnja 2013.²⁵

2.3. Ubojstvo

Kazneno djelo ubojstva poznato je u svim kulturama i pravnim sustavima, a spominje se još u starovjekovnim pravnim izvorima (npr. Hamurabijev zakonik).²⁶ Objekt radnje kaznenog djela ubojstva je čovjek čiji život uživa aposlutnu pravnu zaštitu.²⁷ Radnja se kod ubojstva sastoji u namjernom prouzročenju smrti drugoga.²⁸ Uglavnom će se raditi o aktivnoj radnji, odnosno komisivnom deliktu, no ubojstvo je moguće počinuti i nečinjenjem.²⁹ Ubojstvo je moguće počinuti samo s namjerom.³⁰ Kada netko prouzroči smrt drugoga iz nehaja, neće se raditi o ovom kaznenom djelu, već o posebnom kaznenom djelu iz čl. 113. KZ-a (Prouzročenje smrti iz nehaja).³¹ Počinitelj mora biti svjestan da svojom radnjom usmrćuje drugoga i to hoće (izravna namjera prvog stupnja), odnosno da svojom radnjom može usmrtiti drugoga pa na to pristaje (neizravna namjera).³²

Kazneni zakon iz 1997. (dalje: KZ/97) uređivao je kaznena djela protiv života i tijela u glavi X. Za razliku od njegova prethodnika, Krivičnog zakona Republike Hrvatske koji je uređivao temeljni i kvalificirani oblik u istom članku (čl. 34. KZRH), u KZ/97 su temeljni oblik ubojstvo i kvalificirani oblik teško ubojstvo zasebni članci 90. odnosno 91. U čl. 90. KZ/97 temeljni oblik ubojstva glasi „*Tko drugoga usmrti, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.*“ Takvo zakonsko uređenje vrijedilo je do 1. siječnja 2013. godine kada na snagu stupa novi Kazneni zakon, koji je trenutno važeći.

²³ Ibid.

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid.

²⁶ Cvitanović, Leo; Derenčinović, Davor; Turković, Ksenija; Munivrana Vajda, Maja; Dragičević Prtenjača, Marta; Maršavelski, Aleksandar; Roksandić Vidlička, Sunčana; Kazneno pravo – posebni dio, Zagreb, Pravni fakultet, 2018., str. 65 (dalje u tekstu: Cvitanović et al., KP – posebni dio)

²⁷ Ibid.

²⁸ Ibid.

²⁹ Ibid.

³⁰ Ibid., str. 66.

³¹ Ibid.

³² Ibid., str. 66. - 67.

Idući i trenutno aktualni Kazneni zakon stupio je na snagu 1. siječnja 2013. (dalje: KZ ili KZ/11). Kaznena djela protiv života i tijela, kao i njegov prethodnik, uređuje u glavi X KZ-a. U čl. 110. nalazi se opis kaznenog djela ubojstva koji glasi „*Tko ubije drugoga, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.*“ KZ/11 napuštajući termin „*usmrti drugog*“ te uvodeći termin „*ubije drugog*“ u opis norme kaznenog djela ubojstva jasnije je i određeniji te je i usklađen sa samim nazivom kaznenog djela - ubojstvo, koje kazneno djelo čini onaj tko ubije drugoga.³³

2.4. Teško ubojstvo

O kaznenom djelu teškog ubojstva raditi će se ako je ubojstvo počinjeno pod okolnostima koje ga čine teškim.³⁴ Kvalifikatorne okolnosti koje ubojstvo čine teškim mogu se kategorizirati s obzirom na način počinjenja, pobude i na objekt radnje.³⁵ S obzirom na način počinjenja ubojstvo može biti na okrutan ili podmukao način.³⁶ S obzirom na objekt radnje može biti ubojstvo osobe posebno ranjive zbog njezine dobi, teže tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće, ubojstvo bliske osobe koju je počinitelj već ranije zlostavljao te ubojstvo službene osobe u vezi s njezinim obavljanjem službene dužnosti.³⁷ Kao pobuda ističe se ubojstvo iz koristoljublja, bezobzirne osvete, mržnje ili drugih niskih pobuda te ubojstvo radi počinjenja ili prikrivanja drugog kaznenog djela.³⁸ Intelektualna sastavnica namjere kod svih oblika teškog ubojstva, uz svijest da se ubija druga osoba, mora obuhvatiti i svijest o kvalifikatornim okolnostima, odnosno obilježjima.³⁹

Kao što je rečeno kod temeljnog oblika, KZ/97 uređivao je kaznena djela protiv života i tijela u glavi X. te za razliku od KZRH, u kojemu su oba bili čl. 34., u KZ/97 su temeljni oblik ubojstvo i kvalificirani oblik teško ubojstvo zasebni članci 90. odnosno 91. Tako se kvalificirani oblik nalazio u članku 91. KZ/97 te u točkama od 1. do 8. navodi: „*Kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora kaznit će se: 1. tko usmrti dijete ili maloljetnu osobu, 2. tko usmrti trudnicu, 3. tko drugoga usmrti na osobito okrutan ili krajnje podmukao način, 4. tko drugoga usmrti iz koristoljublja, 5. tko drugoga usmrti radi počinjenja ili prikrivanja drugog kaznenog djela, 6. tko drugoga usmrti iz bezobzirne osvete, mržnje ili drugih osobito niskih pobuda, 7. tko usmrti službenu osobu u vrijeme kad obavlja poslove zaštite ustavnog ustrojstva Republike Hrvatske, osiguranja osoba ili imovine, otkrivanja kaznenih djela i prekršaja, privođenja, uhićenja ili sprječavanja bijega počinitelja*

³³ Kos, KD protiv života i tijel, str. 3.

³⁴ Cvitanović et al., KP – posebni dio, str. 71.

³⁵ Ibid., str. 72.

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

³⁹ Ibid.

kaznenog djela i prekršaja, čuvanja osoba kojima je oduzeta sloboda, održavanja javnog reda i mira i sigurnosti prometa, 8. tko usmrti policijskog službenika kad obavlja poslove zaštite života, prava, sigurnosti i nepovredivosti osoba, zaštite imovine, sprječavanja i otkrivanja kaznenih djela i prekršaja, traganja za počiniteljima kaznenih djela i prekršaja, uhićenja i njihova dovođenja nadležnim tijelima, nadzora i upravljanja cestovnim prometom, poslove sa strancima na temelju zakona, nadzora i osiguranja državne granice te održavanja javnog reda i mira.“. Takvo zakonsko uređenje vrijedilo je do 1. siječnja 2013. kada na snagu stupa već navedeni novi i trenutno važeći Kazneni zakon. Novi Kazneni zakon - KZ/11 navodi kvalificirani oblik u članku 111. te u točkama od 1. do 6. navodi: „Kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora kaznit će se: 1. tko drugoga ubije na okrutan ili podmukao način, 2. tko ubije osobu posebno ranjivu zbog njezine dobi, teže tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće, 3. tko ubije blisku osobu koju je već ranije zlostavljao, 4. tko drugoga ubije iz koristoljublja, bezobzirne osvete, mržnje ili iz drugih niskih pobuda, 5. tko drugoga ubije radi počinjenja ili prikrivanja drugog kaznenog djela, 6. tko ubije službenu osobu u vezi s njezinim obavljanjem službene dužnosti.“ Iako se zakonski tekst mijenjao, što će dalje u tekstu biti pobliže pojašnjeno, kaznenopravni okvir ostao je isti, te se za počinjenje kaznenog djela teškog ubojstva može izreći kazna od najmanje deset godina ili kazna dugotrajnog zatvora.

Polazeći od oblika mogućeg počinjenja ovog kaznenog djela vidljivo je da je u čl. 111. toč. 1. KZ/11 kao kazneno djelo teškog ubojstva opisano postupanje kada se drugoga ubije "na okrutan ili podmukao način".⁴⁰ Usporedbom ovakvog opisa bitnih elemenata ovog kaznenog djela sa tekstom normi iz čl. 91. toč. 3. KZ/97 vidljivo je da je zakonodavac u opisu nedopuštenog postupanja izostavio oznaku da bi se moralo raditi o „osobito“ okrutnom ili „krajnjem“ podmuklom načinu postupanja okrivljenika.⁴¹

Kazneno djelo teškog ubojstva iz čl. 111. toč. 2. KZ/11 bit će ostvareno u situacijama kada se ubije osobu "posebno ranjivu zbog njezine dobi teže tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće".⁴² Pitanje posebne ranjivosti valjalo bi promatrati u odnosu žrtve i počinitelja kaznenog djela i utvrđenje da li je žrtva kaznenog djela „posebno ranjiva“ u odnosu na počinitelja kaznenog djela.⁴³ Posebna ranjivost kada se govori o dobi žrtve može se ogledati u niskoj ili u visokoj životnoj dobi.⁴⁴ To znači da takova žrtva može biti ranjiva kako sa 15. godina jednako tako sa 18. ili 21. ili 23. godine, ali jednako tako i sa 65., 75. ili 85. godina

⁴⁰ Kos, KD protiv života i tijela, str. 13.

⁴¹ Ibid.

⁴² Ibid., str. 14.

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Ibid., str. 15.

života.⁴⁵ Druga je okolnost ukoliko se radi o posebnoj ranjivosti žrtve zbog teže tjelesne ili duševne smetnje.⁴⁶ Tjelesna smetnja mora biti takva da onemogućava bilo kakav aktivan otpor te je kao takva u pravilu vidljiva svakoj osobi, pa dakle i počinitelju kaznenog djela.⁴⁷ Međutim, kada je riječ o težoj duševnoj smetnji, često puta ta okolnost nije vidljiva na prvi pogled i sud će ju morati često utvrđivati putem posebnog vještačenja i dokazivati svijest počinitelja o ovoj okolnosti koja dovodi do posebne ranjivosti žrtve.⁴⁸ Tek ukoliko postoji spoznaja okrivljenika o ovim okolnostima koje dovode do posebne ranjivosti žrtve, moći ćemo govoriti o ovom kaznenom djelu.⁴⁹ Zakonodavac je okolnost trudnoće stavio u kontekst kvalificiranog kaznenog djela ubojstva tek u slučaju ako se radi o posebnoj ranjivosti zbog trudnoće.⁵⁰ Sama objektivna okolnost medicinski utvrđene trudnoće, koja okolnost je poznata počinitelju kaznenog djela ubojstva, ali koja žrtvu ne ometa u njenom normalnom životu i radnu i ne čini ju „posebno ranjivom“ neće više predstavljati kvalifikatorni oblik kaznenog djela teškog ubojstva.⁵¹

Zakon u čl. 111. toč. 3. KZ/11 govori o teškom ubojstvu koje bi bilo učinjeno na način da netko ubije blisku osobu koju je već ranije zlostavljao.⁵² Ovaj kvalifikatorni element kaznenog djela ubojstva koji ubojstvu daje značaj teškog ubojstva predstavlja potpuno novi oblik počinjenja ovog kaznenog djela kakav KZ/97 uopće nije poznavao.⁵³ Žrtva može biti samo "bliska osoba", a pojam bliske osobe definiran je u čl. 87. st. 9. KZ/11.⁵⁴ Naime, tu je označeno da se bliskom osobom imaju smatrati članovi obitelji, bivši bračni ili izvanbračni drug ili istospolni partner kao i svaka osoba s kojom se živi u zajedničkom kućanstvu.⁵⁵ Prema tome samo ove osobe koje su označene u čl. 89. st. 9. KZ/11 mogu se pojaviti kao žrtve počinjenja kaznenog djela teškog ubojstva iz čl. 111. toč. 3. KZ/11.⁵⁶ Daljnji uvjet da bi počinjenje kaznenog djela ubojstva na štetu ovih osoba bilo označeno kao teško ubojstvo potrebno je utvrditi da se radi o osobama koje su od optuženika „već ranije bile zlostavljane“.⁵⁷

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid., str. 15. - 16.

⁴⁹ Ibid., str. 16.

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Ibid.

⁵² Ibid.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Ibid., str. 16. - 17.

⁵⁵ Ibid., str. 17.

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Ibid.

Odredba čl. 111. toč. 4. KZ/11 određuje da će kazneno djelo teškog ubojstva počiniti onaj tko drugog ubije iz koristoljublja, bezobzirne osvete, mržnje ili drugih niskih pobuda.⁵⁸ Usporedbom zakonskog opisa ove norme sa odredbama kako su bile propisane za kazneno djelo teškog ubojstva u KZ/97 vidljivo je da ova točka u sebi obuhvaća dvije ranije točke iz čl. 91. KZ/97 i to toč. 4. koja je govorila o teškom ubojstvu u slučaju usmrćenja iz koristoljublja kao i toč. 6. koja je govorila o teškom ubojstvu kod usmrćenja iz bezobzirne osvete, mržnje ili drugih osobito niskih pobuda.⁵⁹ U ovom dijelu vidljivo je da je u odnosu na niske pobude izostala oznaka „osobito“ niskih pobuda.⁶⁰

Počinj enje kaznenog djela teškog ubojstva iz čl. 111. toč. 5. KZ/11 u svome opisu identično je elementima kaznenog djela kako su oni postojali u čl. 91. toč. 5. KZ/97.⁶¹

Tekst norme čl. 111. toč. 6. KZ/11 govori o počinjenju kaznenog djela teškog ubojstva ako netko ubije službenu osobu u vezi s njenim obavljanjem službene dužnosti.⁶² Ovakvim opisom obuhvaćen je opis kakav je bio sadržan u čl. 91. toč. 7. i 8. KZ/97 gdje je jednako tako žrtva bila službena osoba, a u toč. 8. posebno određena službena osoba - policijski službenik.⁶³ Na ovaj načina kako je to učinjeno u KZ/11 pružena je identična zaštita svakoj službenoj osobi ako bi netko počinio kazneno djelo ubojstva u svezi s njezinim obavljanjem službene dužnosti.⁶⁴

2.5. Usmrćenje

Kazneno djelo usmrćenja obuhvaća tri samostalna kaznena djela - usmrćenje na mah, čedomorstvo i usmrćenje na zahtjev.⁶⁵ Radi se o privilegiranim ubojstvima kod kojih je zakonodavac nekim okolnostima priznao status privilegirajućih, zbog kojih je propisana i blaža kazna.⁶⁶ Različite su osnove za privilegiranje.⁶⁷ Kod usmrćenja na mah to je aktivna žrtva koja napadom, zlostavljanjem i teškim vrijeđanjem provocira počinitelja i doprinosi vlastitoj viktimizaciji.⁶⁸ Kod čedomorstva je osnova privilegiranja okolnost da je majka tijekom trudnoće i poroda pod utjecajem jakog duševnog opterećenja koje umanjuje njezinu

⁵⁸ Ibid., str. 18.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Ibid.

⁶² Ibid., str. 19.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Cvitanović et al., KP – posebni dio, str. 91.

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Ibid.

krivnju.⁶⁹ Kod usmrćenja na zahtjev radi se o tome da počinitelj drugoga koji je u teškom zdravstvenom stanju, na njegov ozbiljan i izričit zahtjev, iz suosjećanja, odnosno samilosti lišava života.⁷⁰ Ono što je zajedničko svim oblicima usmrćenja jest da je krivnja počinitelja smanjena zbog određenih okolnosti pa je u skladu s tim reducirana i kazna.⁷¹ To, međutim, ne znači da je kod ovih djela isključena namjera.⁷² Naprotiv, namjera sa svim obilježjima (intelektualnim i voljnim) mora postojati kod svih oblika privilegiranih usmrćenja.⁷³ Ako ne postoji namjera, nema ni odgovornosti za ova kaznena djela.⁷⁴

KZ/97 razlikovao je tri kaznena djela kao privilegirane oblike kaznenog djela ubojstva i to kazneno djelo ubojstva na mah (čl. 92. KZ/97), kazneno djelo čedomorstva (čl. 93. KZ/97) i kazneno djelo usmrćenja na zahtjev (čl. 94. KZ/97).⁷⁵ Ubojstvo na mah u čl. 92. KZ/97 navodi „*Tko drugoga usmrti na mah, doveden bez svoje krivnje u jaku razdraženost ili prepast njegovim napadom, zlostavljanjem ili teškim vrijeđanjem, kaznit će se kaznom zatvora od tri do deset godina.*“. Potom u idućem članku 93. KZ/97, kazneno djelo čedomorstvo glasi „*Majka koja usmrti svoje dijete za vrijeme ili izravno nakon poroda, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.*“. Posljednji od tri privilegirana oblika kaznenog djela ubojstva naziva se usmrćenje na zahtjev, opisan u sljedećem članku 94. KZ/97 te glasi „*Tko drugoga usmrti na njegov izričit i ozbiljan zahtjev, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.*“. Takvo zakonsko uređenje vrijedilo je do 1. siječnja 2013. kada na snagu stupa danas aktualni Kazneni zakon, Kazneni zakon iz 2011. godine.

Kazneni zakon iz 2011. godine ova tri kaznena djela pozicionira u jedno kazneno djelo iz čl.112. KZ/11 - usmrćenje.⁷⁶ Opisi nedopuštenih ponašanja drugačije su pozicionirani u zakonu isključivo kao rezultat volje zakonodavca.⁷⁷

Kazneno djelo iz čl. 92. KZ/97 (ubojstvo na mah) sada je pozicionirano u čl. 112. st. 1. KZ/11.⁷⁸ KZ/11 više ne koristi termin "na mah" već navodi da se radi o usmrćenju drugoga od strane počinitelja koji je "doveden bez svoje krivnje napadom, teškim vrijeđanjem ili zlostavljanjem u stanje dugotrajne patnje, jake razdraženosti ili prepasti".⁷⁹ Uzroci koji

⁶⁹ Ibid., str. 91. - 92.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Ibid.

⁷² Ibid.

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Kos, KD protiv života i tijela, str. 5.

⁷⁶ Ibid., str. 6.

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Ibid.

dovode do tog posebnog stanja u kome počinitelj postupa (napad, teško vrijeđanje ili zlostavljanje) i dalje ne smiju biti uzrokovani krivnjom optuženika.⁸⁰ Međutim zakonodavac u KZ/11 osim „jake razdraženosti ili prepasti“ koja mora biti izazvana napadom, teškim vrijeđanjem ili zlostavljanjem od strane žrtve, uvodi i „stanja dugotrajne patnje“ kao stanje u kojem počinitelj postupa kada se također ostvaruju obilježja privilegiranog oblika ubojstva tj. kaznenog djela usmrćenja iz čl. 112. st. 1. KZ/11.⁸¹ Pojam „stanje dugotrajne patnje“ kao novi element ovog privilegiranog oblika kaznenog djela ubojstva nije određen i zakonodavac ga je iznio opisno, pa će o tome što bi trebalo predstavljati „stanje dugotrajne patnje“ koje je izazvano napadom, teškim vrijeđanjem ili zlostavljanjem žrtve, biti će potrebno ustanoviti sudskom praksom u primjeni ove zakonske norme.⁸²

Za postojanje kaznenog djela čedomorstva u KZ/97 kao konstitutivne elemente zakonodavac predviđa potrebu da počinitelj ovog djela bude majka djeteta koja usmrćuje svoje dijete ili za vrijeme poroda ili izravno nakon poroda.⁸³ Ovakav opis kaznenog djela stvarao je privilegirani oblik kaznenog djela ubojstva ako bi ono bilo učinjeno s jedne strane isključivo od majke djeteta, a s druge strane u odnosu na tek rođeno dijete i to vezano isključivo na trenutak njegovog rađanja.⁸⁴ Novi Kazneni zakon zahtjeva utvrđenje dodatnog uvjeta tj. da se radilo o počinjenju djela pod utjecajem jakog duševnog opterećenja, koji element kaznenog djela ranije nije bio propisan u zakonu.⁸⁵ Na taj način za utvrđenje postoji li ovo kazneno djelo kao privilegirani oblik ili se radi o osnovnom obliku nije više relevantan sam trenutak postupanja (ili propuštanja koje ima obilježja činjenja) počiniteljice ovog kaznenog djela već utvrđenje da je kod majke zbog stanja trudnoće ili samog poroda došlo do „jakog duševnog opterećenja“ pod kojim utjecajem je ona izvršila čin usmrćenja.⁸⁶

Kazneno djelo usmrćenja na zahtjev označeno je u novom Kaznenom zakonu u kaznenom djelu usmrćenja iz čl. 112. st. 3.⁸⁷ Norma čl. 112. st. 3. KZ/11 za razliku od norme čl. 94. KZ/97 osim potrebe utvrđenja da je do usmrćenja drugog došlo na njegov izričit i ozbiljan zahtjev, sada je potrebno utvrditi i daljnju okolnost - da je takvo usmrćenje učinjeno „iz suosjećanja zbog (njegovog) teškog zdravstvenog stanja“ žrtve.⁸⁸ Ovaj dodatak kazneno djelo u značajnoj mjeri sužava u odnosu na opis iz čl. 94. KZ/97 i svi slučajevi usmrćenja koje je učinjeno na izričiti i ozbiljan zahtjev žrtve, ukoliko nisu počinjeni iz suosjećanja zbog teškog

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Ibid., str. 7.

⁸² Ibid.

⁸³ Ibid., str. 8.

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Ibid., str. 10.

⁸⁸ Ibid.

zdravstvenog stanja, prema novom Kaznenom zakonu KZ/11 predstavljaju osnovni oblik počinjenja kaznenog djela tj. kazneno djelo ubojstva.⁸⁹

3. Fenomenologija kaznenih djela ubojstva

Učenje o pojavnim obicima kažnjivih ponašanja naziva se fenomenologija.⁹⁰ Osim što otkriva osobitosti kažnjivih ponašanja kao masovne društvene pojave, ali i individualnog ponašanja, fenomenologija istražuje i rasprostranjenost, strukturu i kretanje (dinamiku) delinkvencije, te raspodjelu kažnjivih ponašanja u skupine prema određenim kriterijima.⁹¹

3.1. Metodologija prikupljanja statističkih podataka u Republici Hrvatskoj

Statistika je kriminološka metoda koja omogućava praćenje delinkvencije kao masovne društvene pojave i to rasprostranjenosti, strukture i kretanja (dinamike) te pojave.⁹² To praćenje nije samo sebi svrhom, već služi kao svojevrsna orijentacija u osmišljavanju i provedbi mjera anitkriminalne politike (politike suzbijanja kažnjivih ponašanja).⁹³ Zbog toga prikupljeni i statistički obrađeni, te statističkom metodom analizirani podaci imaju iznimnu praktičnu vrijednost.⁹⁴ Kao i svaka druga metoda, i statistika ima svoje slabosti i probleme od kojih Getoš i Derenčinović navode tamne brojke kao najveći problem, potom mogućnost manipulacije i tendenciozne prezentacije podataka te proces tzv. statističkog filtriranja kroz kaznenopravni sustav tj. model lijevka.⁹⁵ Pod tamnom brojkom kažnjivih ponašanja podrazumijevamo realizirana kažnjiva ponašanja, tj. ona koja su se dogodila no koja, zbog određenih razloga, nisu registrirana.⁹⁶ Recentna istraživanja pokazuju kako čak i u slučaju ubojstava, za koja se uobičajeno polazi od pretpostavke kako im je tamna brojka iznimno mala, gotovo zanemariva, postoji osobito visok udio onih nasilnih smrti koje ostaju neotkrivene, odnosno koje inicijalno bivaju pogrešno klasificirane kao prirodne smrti, iako je *de facto* riječ o sumnjivim smrtima kod kojih bi bilo nužno izvršiti obdukciju radi ispitivanja i utvrđivanja točnog uzroka smrti.⁹⁷

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ Derenčinović, Davor; Getoš Kalac, Anna-Maria; Uvod u kriminologiju s osnovama kaznenog prava, Zagreb, Pravni fakultet, 2008., str. 31. (dalje u tekstu: Derenčinović et al., Uvod u kriminologiju)

⁹¹ Ibid.

⁹² Ibid., str. 6.

⁹³ Ibid.

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Ibid., str. 6. - 8.

⁹⁶ Ibid., str. 6.

⁹⁷ Getoš Kalac, Anna-Maria; Pribisalić, Dalia; Tamna i svijetla strana tamne brojke kriminala: O izazovima istraživanja nepoznanica i blagoslovu neznanja

Kada je riječ o procesu tzv. statističkog filtriranja kroz kaznenopravni sustav, on zaslužuje posebnu pozornost. Od prijave kaznenog djela policiji do donošenja pravomoćne sudske presude teče proces tzv. statističkog filtriranja kroz kaznenopravni sustav (model lijevka).⁹⁸ To znači da je najveći broj kažnjivih ponašanja i njihovih počinitelja prema kriteriju prijavljenih kaznenih djela odnosno njihovih počinitelja, a najmanji prema statističkim podacima o broju pravomoćno osuđenih osoba.⁹⁹ Za bolje razumijevanje dobivenih podataka, potrebno je poznavanje osnovnih pojmova - tko se smatra prijavljenom, optuženom i osuđenom osobom. Prijavljena osoba (kada je poznati počinitelj) jest punoljetni počinitelj kaznenog djela protiv kojeg je postupak po kaznenoj prijavi i prethodni postupak završen odlukom kojom je odbačena prijava, prekinuta istraga, obustavljena istraga ili podnesena optužnica.¹⁰⁰ Potom, optužena osoba jest punoljetna osoba protiv koje je sudu podnesena optužnica ili privatna tužba, protiv koje je kazneni postupak pravomoćno završen odlukom suda kojom se obustavlja kazneni postupak, optužba odbacuje, donosi oslobađajuća ili odbijajuća presuda, određuje se prisilni smještaj ili liječenje na slobodi za nebrojivu osobu ili se počinitelj proglašava krivim.¹⁰¹ Te konačno, osuđena osoba jest punoljetna osoba proglašena krivom prema kojoj je izrečena kazna ili druga mjera: zatvor, novčana kazna, odgojne mjere, sudska opomena (načelo primjene blažeg zakona) ili se osoba proglašava krivom, a oslobađa od kazne.¹⁰²

Za potpunije razumijevanje procesa filtriranja također je potrebno i poznavati djelovanje kaznenoprocenih mehanizama.¹⁰³ Kazneno djelo prijavljuje se državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.¹⁰⁴ No, takvo kazneno djelo prijavljeno državnom odvjetništvu još uvijek ne znači pokretanje kaznenog postupka.¹⁰⁵ Okolnost da postoji prijava da je počinjeno kazneno djelo ne znači da je ono uistinu i počinjeno i da ga je počinila osoba navedena u kaznenoj prijavi.¹⁰⁶ Ako državno odvjetništvo smatra da ne postoji osnovana sumnja da je kazneno djelo počinjeno, ili ako se ne radi o kaznenom djelu za koje se progoni po službenoj dužnosti (npr. netko prijavi da je oklevetan), ako je nastupila zastara ili je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivnju ili kazneni progon, ono će odbaciti kaznenu prijavu.¹⁰⁷ Osim toga, vrlo se često događa da netko

⁹⁸ Derenčinović et al., Uvod u kriminologiju; str. 9.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Državni zavod za statistiku - Punoljetni počinitelji kaznenih djela; prijave, optužbe i osude u 2019.; str. 8.

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Derenčinović et al., Uvod u kriminologiju; str. 9.

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ Ibid.

¹⁰⁷ Ibid.

prijavi kazneno djelo, a ne zna se tko je počinitelj.¹⁰⁸ Ako ni uz sve napore, tijela kaznenog pravosuđa u ovoj fazi nisu u mogućnosti utvrditi osumnjičenika, nema niti uvjeta za pokretanje kaznenog postupka jer se kazneni postupak ne može voditi protiv nepoznate osobe.¹⁰⁹

Statistika državnih odvjetništava temelji se na broju optuženih osoba što je, zbog rečenog procesa filtriranja, značajno manji broj od prijavljenih osoba.¹¹⁰ Međutim, podizanje optužnice ili podnošenje optužnog prijedloga (ako se radi o skraćenom postupku ili postupku izdavanja kaznenog naloga) još uvijek ne znači da je kazneno djelo počinjeno, ili preciznije, da je optužena osoba počinila kazneno djelo koje joj se stavlja na teret i da je za to djelo kriva.¹¹¹ Državno odvjetništvo koje zastupa optužbu (kad se radi o kaznenim djelima koja se progone po službenoj dužnosti) samo je jedna procesna stranka, a konačnu odluku o tome jesu li navodi optužnice ili optužnog prijedloga osnovani donosi sud.¹¹² Tek s pravomoćnošću osuđujuće presude (presude kojom se optuženik proglašava krivim) postaje izvjesno da je osoba kojoj se to stavlja na teret uistinu počinila kazneno djelo i da je za to djelo kriva.¹¹³ Ako se usporede podaci o broju pravomoćno osuđenih osoba s brojem prijavljenih i optuženih osoba lako se može zaključiti da djelovanje različitih procesnih mehanizama u svim fazama kaznenog postupka utječe na filtriranje kriminalne statistike.¹¹⁴ Također valja naglasiti kako od prijave do optužbe pa i osude može proći duži niz godina. Tako primjerice kazneno djelo ubojstva može biti prijavljeno 2015. te ulazi u statističku obradu za navedenu godinu (2015.), dok se optužnica može podići 2016., a počinitelj osuditi 2017. te statistički isti počinitelj za isto kazneno djelo statistički bude obrađen u različitim godinama.

3.2. Detaljna analiza učestalosti kaznenog djela ubojstva u Republici Hrvatskoj

U sljedećem poglavlju detaljno će biti obrađeni i grafički prikazani statistički podaci o učestalosti kaznenog djela ubojstva u Republici Hrvatskoj (dalje: RH). Za sva kaznena djela statističke podatke na području RH vodi Državni zavod za statistiku (dalje: DZS). Učestalost se statistički mjeri u prijavljenim, optuženim i osuđenim osobama. Kao polazna godina uzeta je 2013. uslijed stupanja na stagu novog i trenutno aktualnog Kaznenog zakona (KZ/11) dok

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Ibid., str. 9. - 10.

¹¹² Ibid., str. 10.

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ Ibid.

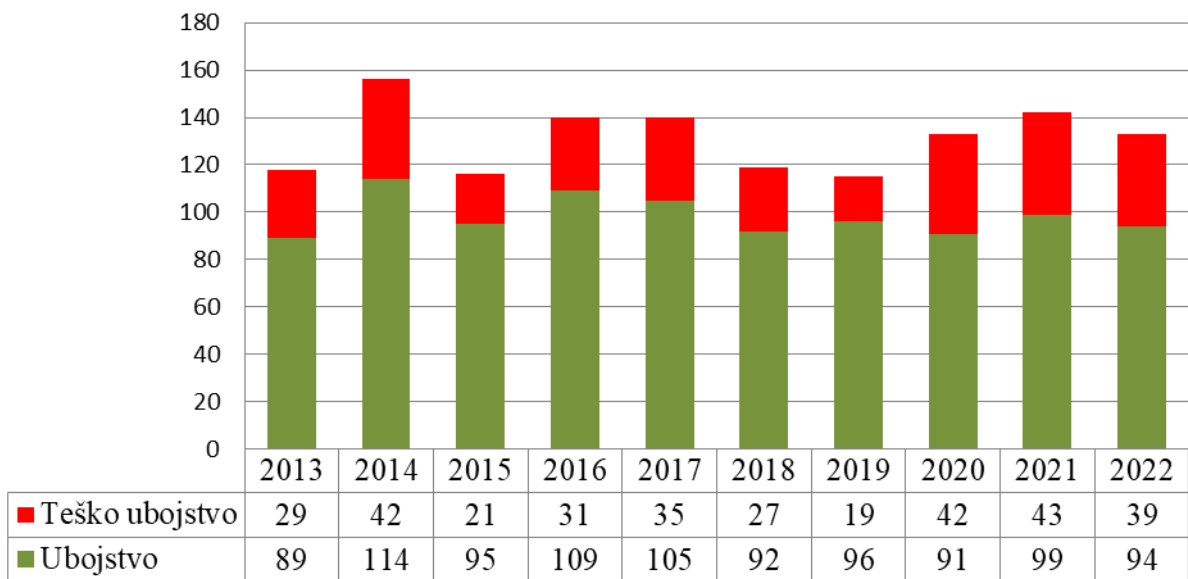
je kao završna godina uzeta 2022. godina, posljednja godina za koju DZS ima potpune statističke podatke.

Redom, analizirat će se učestalost kaznenog djela ubojstva i njegova kvalificiranog oblika teškog ubojstva te privilegiranog oblika usmrćenja koji je zbog svojih specifičnosti izdvojen od ranije spomenutih. Zatim će se komparirati udjeli pojedinog kaznenog djela u odnosu na sva kaznena djela u RH i na kaznena djela iz glave X. KZ/11 kako bi se dobio uvid kolika je učestalost određenog kaznenog djela u odnosu na sva ostala te na sva ostala iz glave X. KZ/11 koja se odnosi na kaznena djela protiv života i tijela. Potom se analiziraju podaci s obzirom na prijavljene poznate i nepoznate počinitelje. Nastavno, prikazat će se udio pokušaja ubojstva u ukupnom broju osuđenih počinitelja i određene specifičnosti osuđenih punoljetnih osoba s obzirom na spol, recidivizam i sudionništvo. Konačno, analizirat će se statistički podaci učestalosti maloljetnih počinitelja u RH te prikazati udio maloljetnih počinitelja navedenih kaznenih djela u ukupnom zbroju.

3.2.1. Učestalost kaznenog djela ubojstva i teškog ubojstva

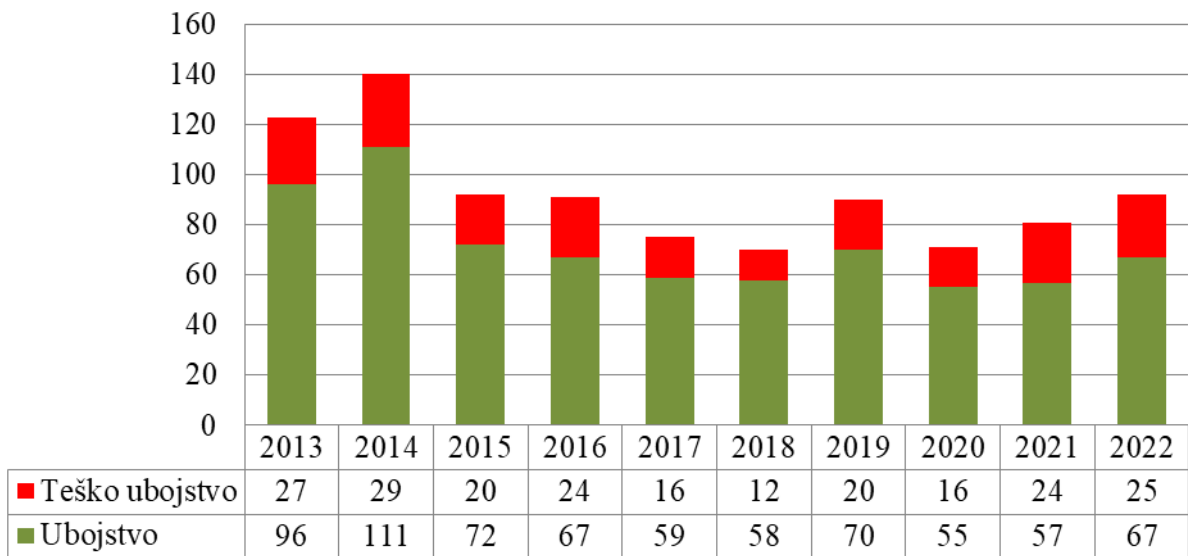
U razdoblju od 2013. do 2022., ukupno je evidentirano 984 prijava za kazneno djelo ubojstva, a 328 prijava za teško ubojstvo, što je u zbroju 1.312 prijavljenih punoljetnih osoba. Dakle, u navedenom razdoblju prosjek je 98,4 prijava godišnje za kazneno djelo ubojstva, dok je prosjek prijava za teško ubojstvo 32,8, što u zbroju daje nešto iznad 130 prijava godišnje (131,2) za kaznena djela ubojstva i teškog ubojstva. Po broju prijava prednjači 2014. kako za kazneno djelo ubojstva (114) tako i u ukupnom zbroju - 156. Sa iznadprosječnim brojkama još se ističu 2016., 2017. i 2021. U 2016. imamo 109 prijava za temeljni oblik, 31 prijavu za kvalificirani oblik (znači 140 prijava za oba), dok su u 2017. brojke identične, te u zbroju daju ukupno 140 prijavljenih osoba, od kojih je 105 za temeljni oblik, a 35 za kvalificirani. 2021. broji ukupno 142 prijave, od kojih 99 za temeljni oblik i 43 za kvalificirani oblik što je najviša brojka u posljednjih deset godina. Godine s ispodprosječnim brojem prijava za oba kaznena djela gotovo su identične sa ukupno 118 prijava u 2013., 116 u 2015., 119 u 2018. te 115 u 2019.

Prijavljene punoljetne osobe za kazneno djelo ubojstva (čl. 110. KZ) i teškog ubojstva (čl. 111. KZ) u Republici Hrvatskoj od 2013. do 2022. (izvor: DZS)

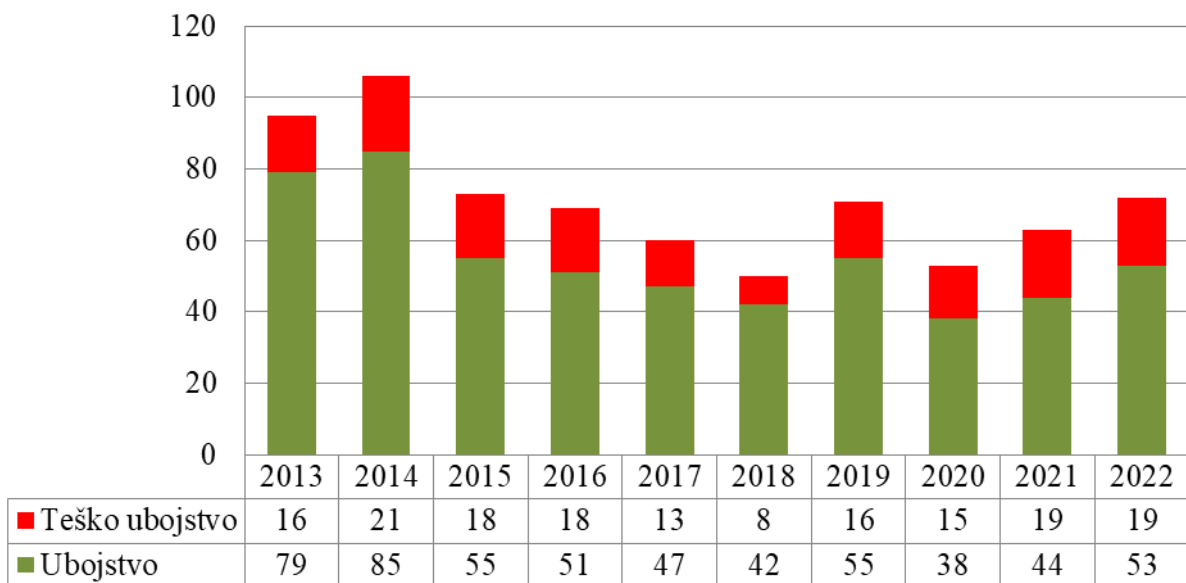
Poslije detaljne analize prijavljenih osoba, prelazi se na analizu optuženih punoljetnih osoba za kazneno djelo ubojstva i teškog ubojstva u razdoblju od 2013. do 2022. U navedenih deset godina ukupno podignutih optužnica za temeljni oblik ubojstva ima 712, dok za kvalificirani oblik ima 213. To u zbroju daje brojku od 925 optužene osobe za spomenuta kaznena djela, odnosno 92,5 optuženih punoljetnih osoba godišnje, od kojih 213 otpada na kvalificirani oblik, dok je većina optuženih za temeljni oblik (712). U odnosu na svaku godinu pojedinačno svakako se ističe 2014. sa visokih 140 optužnica ukupno, od kojih čak 111 otpada na temeljni oblik, a ostalih 29 na kvalificirani oblik. Još je samo u jednoj godini brojka optuženih troznamenkasta, a to je godina koja prethodi 2014.; 2013. u kojoj je ukupno bilo 123 optužnice od kojih se 96 odnosi na temeljni oblik, dok preostalih 27 na kvalificirani oblik. Godine s najmanje optuženih su 2018. (70). 2020. (71) i 2019. (75) dok su 2015., 2016. i 2019. gotovo identične sa po 92, 91 odnosno 90 optuženih punoljetnih osoba za oba kaznena djela.

Optužene punoljetne osobe za kazneno djelo ubojstva (čl. 110. KZ) i teškog ubojstva (čl. 111. KZ) u Republici Hrvatskoj od 2013. do 2022.
(izvor: DZS)

Na kraju, analizirat će se i pravomoćno osuđene punoljetne osobe u razdoblju od 2013. do 2022. Ukupno osuđujućih presuda za oba kaznena djela u navedenom razdoblju ima 712 što je prosječno 71 (točnije 71,2) godišnje, od kojih otprilike jedna petina otpada na kvalificirani oblik (163), dok je većinski dio ipak za temeljni oblik (549). Ponovno je 2014., kao i kod prijavljenih i optuženih, godina s najviše osuđenih osoba, njih 106, od kojih je 85 za kazneno djelo ubojstva, dok je 21 za kazneno djelo teškog ubojstva. Druga po zbroju je godina koja joj prethodi, 2013., sa ukupno 95 osuđenih, od čega 79 za temeljni oblik, a 16 za kvalificirani oblik. Godine s najmanjim brojem osuđenih osoba su 2018. i 2020. u kojima imamo ukupno 50 odnosno 53 osuđene osobe za oba kaznena djela. Također kao ispodprosječne mogu se istaknuti 2017. sa ukupno 60 osuda i 2021. sa ukupno 63 osude za oba kaznena djela, dok su 2015. (73), 2016. (69), 2019. (71) i 2022. (72) prosječne godine u pogledu osuda za oba kaznena djela.

Osuđene punoljetne osobe za kazneno djelo ubojstva (čl. 110. KZ) i teškog ubojstva (čl. 111. KZ) u Republici Hrvatskoj od 2013. do 2022. (izvor: DZS)

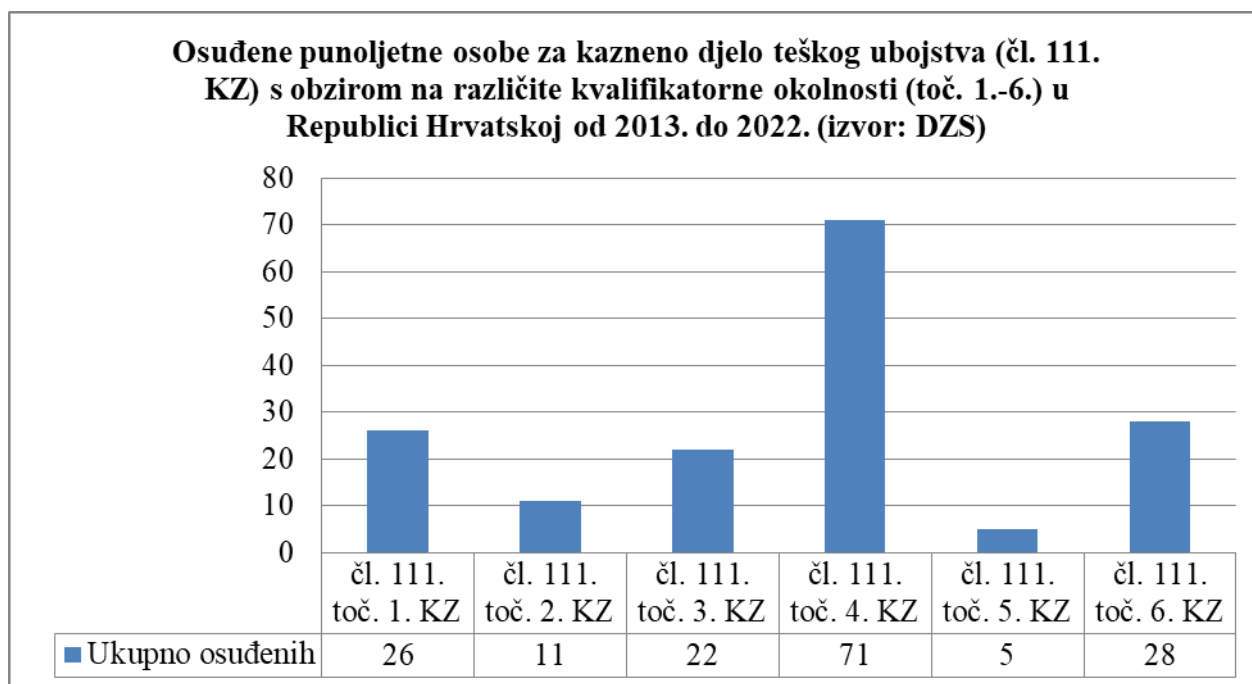
Usporedimo li ukupne brojke prijavljenih (1312) s ukupnim brojkama optuženih osoba (925) za kaznena djela ubojstva i teškog ubojstva u razdoblju 2013. do 2022. dolazimo do zaključka da na deset prijavljena imamo sedam podignutih optužnica, točnije 70,5 %. Kada prijavljene usporedimo s ukupnom brojkom pravomoćno osuđenih punoljetnih osoba (712), dolazimo do zaključka da gotovo 55 % prijavljenih, točnije njih 54,3 % bude ujedno i optuženo za počinjeno kazneno djelo. S druge strane, usporedbom optuženih i osuđenih, na četiri podignute optužnice, njih troje bude pravomoćno osuđeno, točnije 77 %.

3.2.2. Kazneno djelo teškog ubojstva s obzirom na različite kvalifikatorne okolnosti

Kao što je u ranijem dijelu rada o zakonskom opisu kaznenih djela objašnjeno, kazneno djelo teškog ubojstva nalazi se u čl. 111. KZ te u točkama od 1. do 6. normira različite kvalifikatorne okolnosti zbog kojih se ovo kazneno djelo smatra kvalificiranim. Za potrebe ovog odlomka u analizu su uzete brojke isključivo pravomoćno osuđenih punoljetnih osoba u RH za razdoblje od 2013. do 2022. kako bi se stekao uvid za koju kvalifikatornu okolnost se najčešće kažnjavaju počinitelji ovog kaznenog djela, a za koju najmanje.

U RH u posljednjih 10 godina ukupno je pravomoćno osuđeno 163 punoljetnih počinitelja za kazneno djelo teškog ubojstva. Gotovo polovica osuđenih (71), odnosno 43,6 % od svih osuđenih osoba za kvalificirani oblik ubojstva otpada na toč. 4. odnosno na kvalifikatorne okolnosti koristoljublja, bezobzirne osvete mržnje ili drugih niskih pobuda iz kojih je ubojstvo

počinjeno. Najmanje je osuđenih za toč. 5., njih točno 5 u desetogodišnjem razdoblju. Toč. 5. odnosi se na ubojstvo radi počinjenja ili prikrivanja drugog kaznenog djela. Od ostalih točaka, redom ukupno je osuđenih za toč. 1. bilo 26, toč. 2. 11, toč. 3. 22, te za toč. 6. 28.

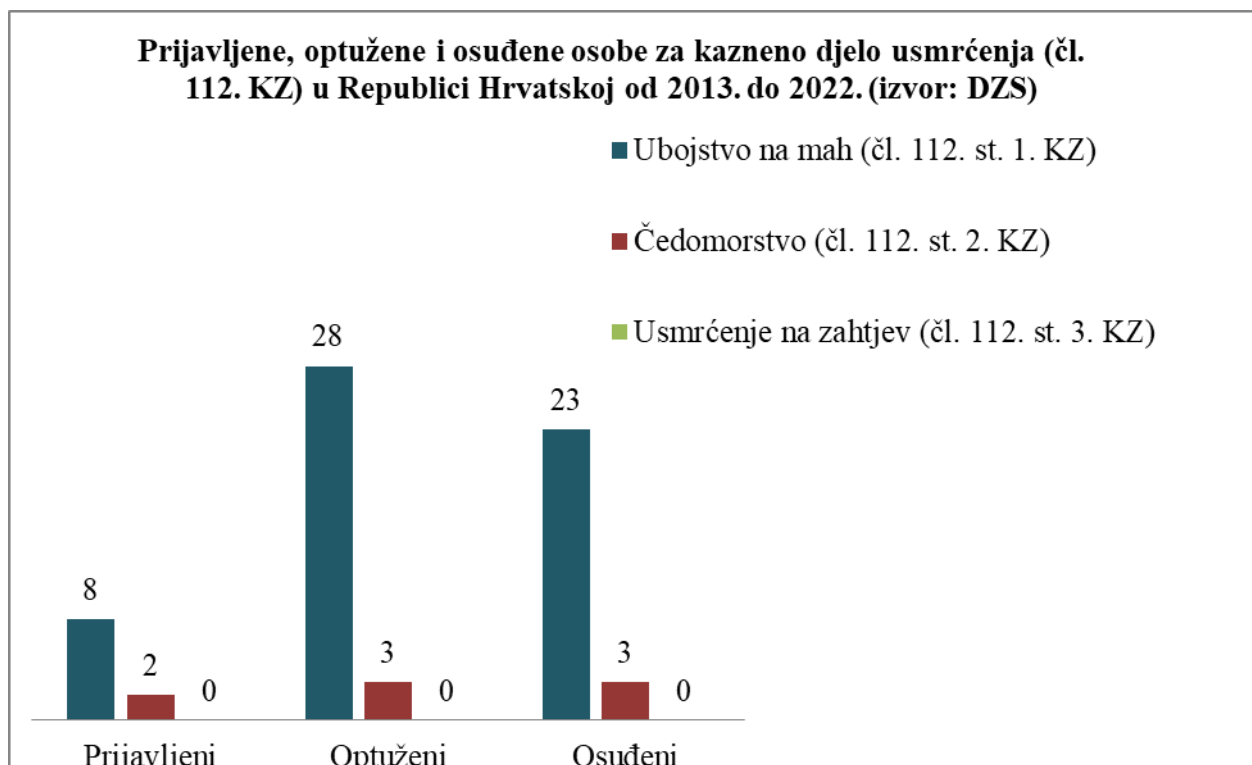

3.2.3. Učestalost kaznenog djela usmrćenja

Privilegirani oblik kaznenog djela ubojstva naziva se usmrćenje te se nalazi u čl. 112. KZ odmah poslije temeljnog i kvalificiranog oblika. Zbog već ranije navedenih specifičnosti i vrlo malog broja u sveukupnoj statistici, kazneno djelo usmrćenja biti će statistički posebno obrađeno od temeljnog i kvalificiranog oblika. Ponovno se ističe kako se ovdje zapravo radi o tri zasebna kaznena djela koja su isključivo zbog normativne tehnike podvedene pod zajednički viši nazivnik. Radi se o kaznenim djelima ubojstva na mah (čl. 112. st.1. KZ), čedomorstva (čl. 112. st. 2. KZ) i usmrćenje na zahtjev (čl. 112. st. 3. KZ). Zbog toga će svaki stavak čl. 112. biti posebno statistički obrađen.

Kazneno djelo iz članka 112. st. 1. u navedenom desetogodišnjem razdoblju bilježi 8 prijavljenih, 28 optuženih i 23 pravomoćno osuđenih punoljetnih osoba. Ovakva anomalija u kojoj je brojka prijavljenih najmanja, dok su brojke optuženih i osuđenih višestruko veće može se objasniti time što su prijave za navedeno kazneno djelo zabilježene prije 2013. godine, a optužnice podignute u godinama nakon 2013. te ulaze u ovu statističku obradu. Potom slijedi kazneno djelo čedomorstva (čl. 112. st. 2. KZ) koje u navedenom razdoblju bilježi 2 prijavljene, 3 optužene i 3 osuđene punoljetne osobe. Kao što je i ranije napomenuto, počinitelji ovog kaznenog djela mogu biti isključivo osobe ženskog spola i to majke djeteta.

Na kraju je važno spomenuti kako u razdoblju od 2013. do 2022. nije zabilježena niti jedna prijava, ni optužba ni osuda za kazneno djelo iz čl. 112. st. 3. KZ-a.

3.2.4. Komparativna analiza - udio kaznenog djela ubojstva, teškog ubojstva i usmrćenja u odnosu na ukupnost svih kaznenih djela i kaznenih djela protiv života i tijela

Na ovom mjestu komparirat će se statistički podaci koji se odnose na kazneno djelo ubojstva, teškog ubojstva i usmrćenja s podacima svih kaznenih djela u RH te s brojkama kaznenih djela protiv života i tijela (glava X. KZ) kako bi dobili uvid koliko udio čine ta kaznena djela u odnosu na sva počinjena kaznena djela u RH i na sva počinjena kaznena djela iz glave X. KZ-a u razdoblju od 2013. do 2022. godine.

Od ukupno 532.052 prijavljenih punoljetnih osoba njih 16.856 prijavljeno je za kaznena djela iz glave X. KZ-a, dok se od te brojke 984 odnosi na kazneno djelo ubojstva, njih 328 na kazneno djelo teškog ubojstva te njih 10 na kazneno djelo usmrćenja. Dakle, u navedenom razdoblju za sva tri kaznena djela ukupno je prijavljeno 1.322 osoba što čini 7,84 % prijavljenih punoljetnih osoba za kaznena djela iz glave X. KZ, odnosno 0,25 % od ukupno svih prijavljenih kaznenih djela.

U analiziranom razdoblju bilo je 158.125 optuženih punoljetnih osoba za sva kaznena djela, od čega 9.756 za kaznena djela iz glave X. KZ. Od te brojke ukupno je optuženo 956 za sva tri kaznena djela od čega njih 712 za temeljni oblik, 213 za kvalificirani oblik i 31 za privilegirani oblik. U postocima to bi značilo da je od ukupno optuženih za sva kaznena djela u RH njih 0,60 % bilo optuženo za ova tri kaznena djela, dok od svih optuženih iz glave X. KZ-a, njih 9,80 % optuženo za navedena tri kaznena djela.

Naposljetku, pravomoćno osuđenih punoljetnih osoba u periodu od 2013. do 2022. bilo je 130.703 za sva kaznena djela, 7.809 za kaznena djela iz glave X. KZ-a od kojih 549 za kazneno djelo ubojstva, 163 za kazneno djelo teškog ubojstva i 26 za kazneno djelo usmrćenja. Ukupna brojka od 738 osuđenih osoba za sva tri kaznena djela iznosi 9,45 % svih osuđenih iz glave X. KZ-a te 0,56 % od svih optuženih punoljetnih osoba u RH u desetogodišnjem razdoblju.

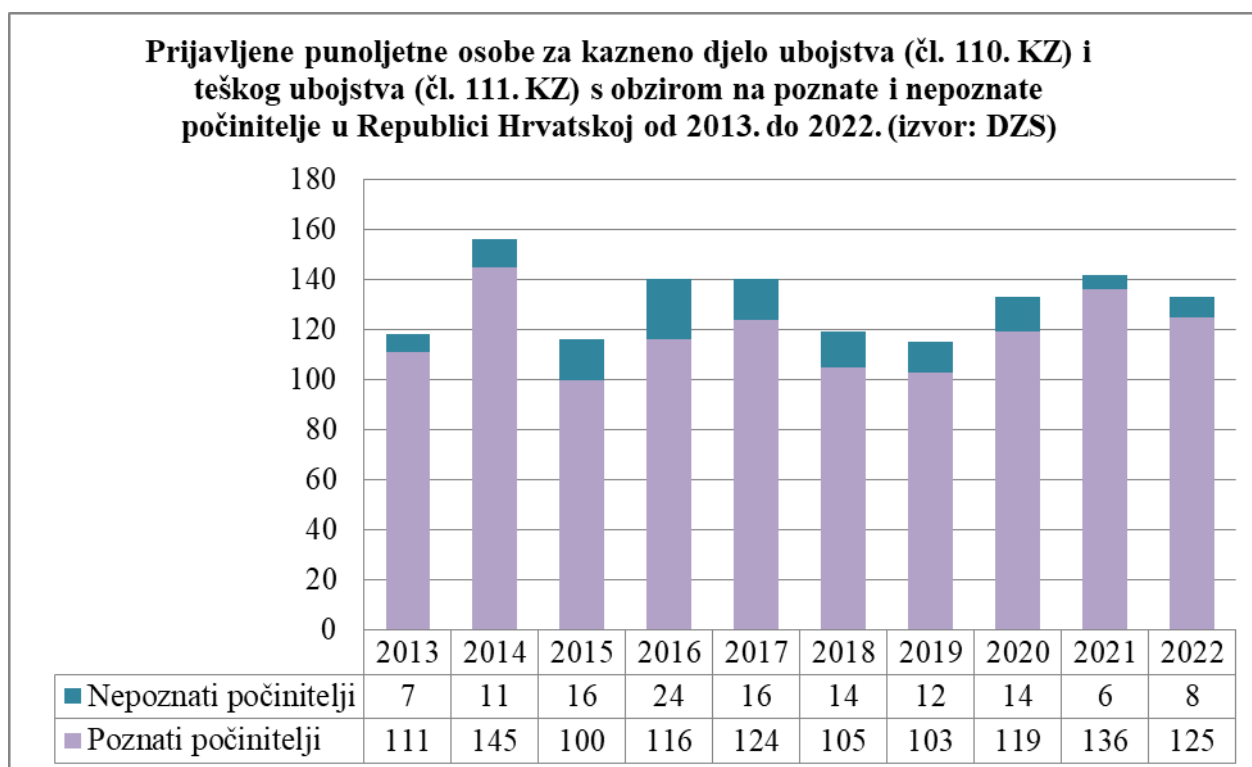
Tablica - Udio prijavljenih, optuženih i osuđenih punoljetnih osoba za kazneno djelo ubojstva (čl. 110. KZ), teškog ubojstva (čl. 111. KZ) i usmrćenja (čl. 112. KZ) u odnosu na ukupnost svih kaznenih djela i kaznenih djela protiv života i tijela (glava X. KZ) u Republici Hrvatskoj od 2013. do 2022. (izvor: DZS)

	Prijave	Optužbe	Osude
Ukupno kaznenih djela u RH	532.052	158.125	130.703
Ukupno kaznenih djela iz glave X. KZ	16.856	9.756	7.809
Ubojstvo (čl. 110. KZ)	984	712	549
Teško ubojstvo (čl. 111. KZ)	328	213	163
Usmrćenje (čl. 112. KZ)	10	31	26
Ukupno (čl. 110., čl. 111., čl.112. KZ)	1.322	956	738
Udio od ukupno kaznenih djela u RH	0,25 %	0,60 %	0,56 %
Udio od kaznenih djela iz glave X. KZ	7,84 %	9,80 %	9,45 %

3.2.5. Prijavljene osobe za kazneno djelo ubojstva i teškog ubojstva s obzirom na poznate i nepoznate počinitelje

Od ukupno 1.312 prijava za oba kaznena djela u razdoblju od 2013. do 2022. njih 1.184 podneseno je protiv poznatog počinitelja, dok je njih 128 podneseno protiv nepoznatog počinitelja. Dakle, 90,2 % prijava podneseno je protiv poznatog počinitelja, dok 9,8 % protiv nepoznatog počinitelja. Ako se razdvoje kaznena djela na temeljni i kvalificirani oblik, na ukupno 984 prijava za kazneno djelo ubojstva, 876 prijava je protiv poznatih počinitelja,

odnosno 89 %, dok je 108 prijava bilo protiv nepoznatog počinitelja, odnosno 11 %. Kod kvalificiranog oblika teškog ubojstva na 328 prijava, njih 308, odnosno 93,9 % bilo je protiv poznatog počinitelja, dok je samo njih 20 protiv nepoznatog počinitelja, odnosno 6,1 %. Zaključno, kod oba kaznena djela na deset prijavljenih, devet ih je protiv poznatog počinitelja, dok je svaki deseti prijavljeni počinitelj nepoznat. Kod kvalificiranog oblika ta je razlika još izraženija te gotovo 94 % (93,9 %) prijavljenih su poznati počinitelji.

3.2.6. Osuđene osobe za kazneno djelo ubojstva i teškog ubojstva s obzirom na pokušano i dovršeno kazneno djelo

Kazneno djelo ubojstva može biti kako dovršeno tako i ostati u pokušaju. Ubojstvo može ostati u pokušaju zbog nedovoljne vještine počinitelja, djelovanja žrtve, treće osobe i sl.¹¹⁵ Moguće je i da ubojstvo ostane nedovršeno i zbog pravovremene lječničke intervencije.¹¹⁶ Pokušaj je uređen u općem djelu KZ u čl. 34. st.1. „*Tko s namjerom da počini kazneno djelo poduzme radnju koja prostorno i vremenski neposredno prethodi ostvarenju bića kaznenog djela, kaznit će se za pokušaj ako se za kazneno djelo može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna ili zakon izričito propisuje kažnjavanje i za pokušaj*“. U st. 2. navodi kako „*Počinitelj pokušaja kaznenog djela može se blaže kazniti*“. Određen broj osuđenih osoba za kazneno djelo ubojstva ujedno ne dozvoljava zaključak da je to ujedno i

¹¹⁵ Cvitanović et al., KP – posebni dio; str. 68.

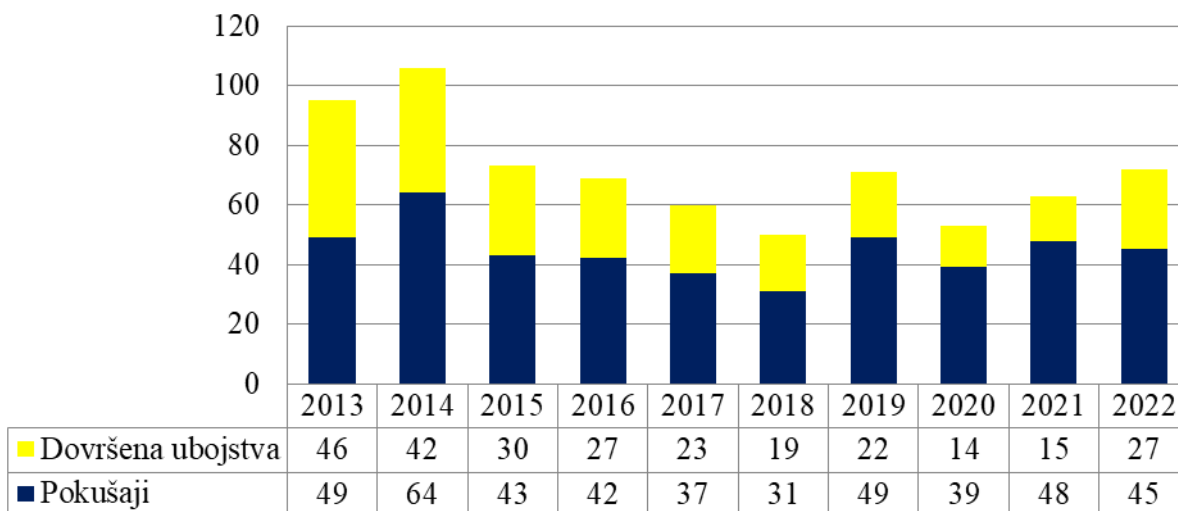
¹¹⁶ Ibid.

broj dovršenih ubojstava (žrtva je ubijena), jer se najčešće od toga broja treba oduzeti broj ubojstava koji je ostao nedovršen, odnosno u pokušaju (žrtva nije ubijena).¹¹⁷ DZS u svojim godišnjim statističkim izvještajima daje brojku pokušaja ubojstva i pokušaja teškog ubojstva, a u narednm grafu prikazan je omjer pokušaja ubojstva i teškog ubojstva u odnosu na dovršenu brojku navedenih kaznenih djela. Time se dobiva uvid koliko je pokušanih, a koliko dovršenih kaznenih djela ubojstva i njegova kvalificiranog oblika, teškog ubojstva.

Kod pravomoćno osuđenih punoljetnih osoba u razdoblju od 2013. do 2022. ukupno za oba kaznena djela imamo 712 osuđene osobe, od čega 549 za temeljni oblik, a 163 za kvalificirani oblik. Osuđenih za pokušaj ubojstva bilo je 366 što čini 66,7 %, dok je osuđenih za dovršeno ubojstvo bilo 183 tj. 33,3 %. Dakle, u desetogodišnjem razdoblju dvije od tri pravomoćno osuđene punoljetne osobe bile su osuđene za pokušaj, dok je svaka treća bila osuđena za dovršeno ubojstvo. Za kvalificirani oblik od 163 osuđenih osoba za teško ubojstvo njih 81 osuđeno je za pokušaj, što čini 49,7 %, dok je njih 82 osuđeno za dovršeno teško ubojstvo što čini 50,3 %. Dakle gotovo je jednaka brojka osuđenih punoljetnih osoba kako za pokušaj (81) tako i za dovršeno (82) kazneno djelo teškog ubojstva. Od ukupne brojke osuđenih osoba za oba kaznena djela (712), 62,8 % je osuđeno za pokušaj (447), dok je 37,2 % osuđeno za dovršeno djelo (265). Iz svega se može izvest zaključak kako prevladavaju osude za pokušaj u zbroju oba kaznena djela te kako je ipak postoji razlika u omjerima pokušanih i dovršenih djela kod temeljnog i kvalificiranog oblika. Kod temeljnog oblika svaka treća osuđujuća presuda je za dovršeno ubojstvo, dok je kod kvalificiranog oblika svaka druga osuđujuća presuda za dovršeno kazneno djelo.

¹¹⁷ Derenčinović et al., Uvod u kriminologiju; str. 33.

Osuđene punoljetne osobe za kazneno djelo ubojstva (čl. 110. KZ) i teškog ubojstva (čl. 111. KZ) s obzirom na pokušaj i dovršeno kazneno djelo u Republici Hrvatskoj od 2013. do 2022. (izvor: DZS)

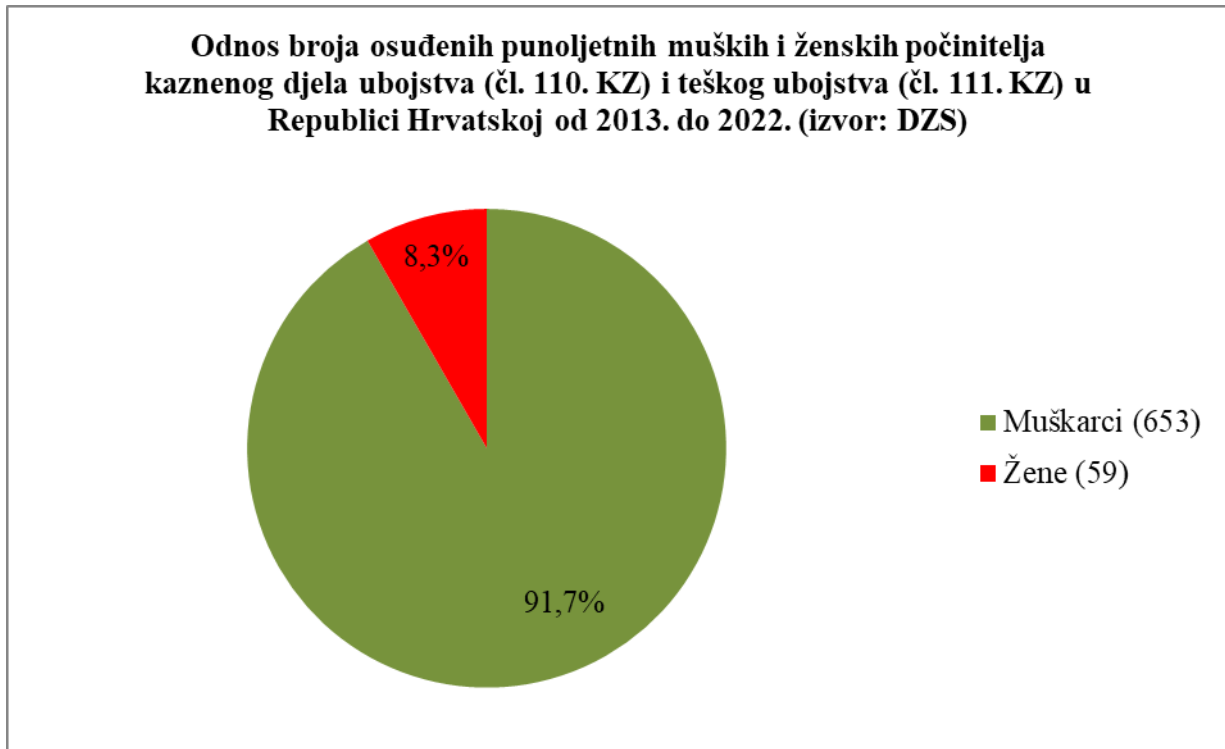
3.2.7. Specifičnosti osuđenih počinitelja s obzirom na spol, ranije osude (recidivizam) i sudioništvo

U idućem poglavlju analizirat će se specifičnosti osuđenih punoljetnih počinitelja za kazneno djelo ubojstva i teškog ubojstva s obzirom na spol, ranije osude i sudioništvo. U prvom dijelu razjasnit će se koliki udio kod počinitelja oba kaznena djela čine žene, a koliko muškarci. U idućem dijelu bit će naglasak na ranijim osudama počinitelja, odnosno jesu li ranije bili osuđivani, za bilo koje kazneno djelo ili su primarni delinkventi. Konačno, valja se osvrnuti i na to jesu li osuđene osobe počinile kazneno djelo ubojstva i teškog ubojstva samostalno ili u sudioništvu.

Ukupan broj osuđenih punoljetnih osoba za kaznena djela iz čl.110. i čl. 111. KZ-a u razdoblju od 2013. do 2022., kao što je ranije rečeno, iznosi 712. Od tih 712, žene kao počinitelji čine 8,3 %, točno njih 59, dok muškarci kao počinitelji čine 91.7 %, odnosno 653. Takav odnos brojki osuđenih muškaraca i žena gotovo da se poklapa s istraživanjem kojeg su proveli Derenčinović i Getoš za 2006.¹¹⁸ kada su žene činile 7 % od ukupnog broja počinjenih kaznenih djela ubojstva i teškog ubojstva (tada čl. 90. i čl. 91. KZ/97). Zaključak koji se sam po sebi nameće jest taj da se udio žena, a time i muškaraca, kao počinitelja navedenih kaznenih djela ne mijenja te da je konstantan duži niz godina. Analizom aktualnih brojki za svako kazneno djelo zasebno, od 59 osuđenih žena, za temeljni oblik osuđeno je njih 43, dok je za kvalificirani oblik osuđeno njih 16. Najveći udio ženskih počinitelja prisutan je u 2021.

¹¹⁸ Derenčinović et al., Uvod u kriminologiju; str. 51.

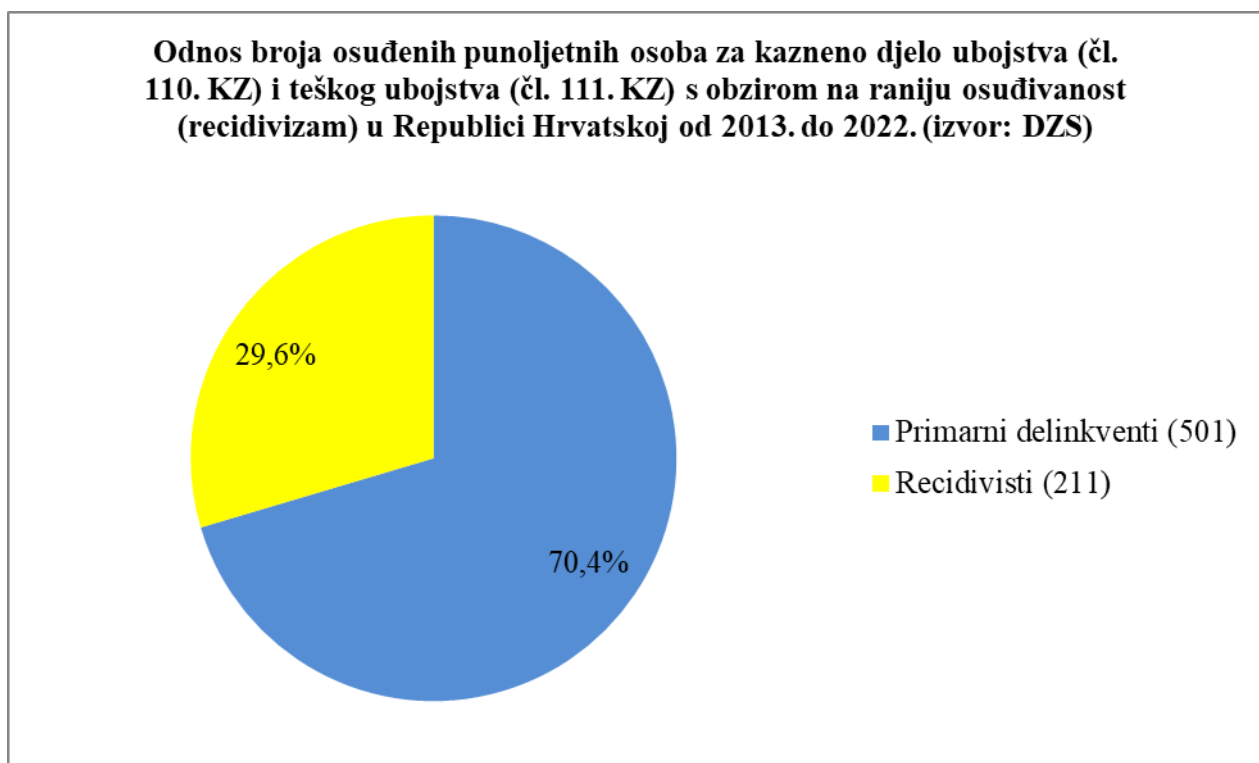
kada na ukupno 63 osuđenih osoba, njih 10 su ženskog spola, dok je 513 osoba muškog spola, što bi u postocima značilo da je u 2021. osuđeno kao počinitelja kaznenih djela ubojstva i teškog ubojstva 15,9 % žena i 84,1 % muškaraca. Gledajući svako kazneno djelo zasebno u navedenom razdoblju, žene kao počinitelji temeljnog oblika čine 7,8 % dok kao počinitelji kvalificiranog oblika čine 9,8 %. Muškarci u istom razdoblju čine 92,2 % temeljnog oblika dok kao počinitelji kvalificiranog oblika čine 90,2 %. Zaključno, kazneno djelo ubojstva i njegov kvalificirani oblik teškog ubojstva uglavnom i većinski čine osobe muškog spola.

Primarni delinkventi su osobe koje ranije nisu osuđivane. S druge strane povratnik ili recidivist je ranije osuđivana osoba koja počini novo kazneno djelo¹¹⁹. Ne ulazeći previše u teoretsko razmatranje pojma recidivizam, prelazi se na analizu osuđenih punoljetnih osoba za kaznena djela iz čl. 110. i čl. 111. KZ-a u razdoblju od 2013. do 2022. godine. Od ukupno 712 osuđenih punoljetnih osoba za oba kaznena djela njih 211 je već ranije bilo osuđivano, dok su primarni delinkventi njih 501. Dakle, možemo zaključiti da je otprilike na deset osuđenih počinitelja, njih troje već ranije osuđivano, dok su njih sedmero su primarni delinkventi, odnosno da u navedenom razdoblju imamo 29,6 % recidivista te 70,4 % primarnih delinkvenata. Za svako kazneno djelo zasebno, počinitelji ubojstva kao primarni delikventi u navedenom razdoblju čine 72,1 % dok kod teškog ubojstva postotak je nešto niži te čine 64,4 %. Shodno tomu recidivisti kao počinitelji kaznenog djela ubojstva čine 27,9 % dok kao počinitelji teškog ubojstva čine 35,6 %. Time možemo zaključiti da su počinitelji kaznenih

¹¹⁹ Derenčinović et al., Uvod u kriminologiju; str. 174.

djela ubojstva i teškog ubojstva uglavnom primarni delinkventi, uz nešto veći postotak kod temeljnog oblika (72,1 %) nego što je to kod kvalificiranog oblika (64,4 %).

Nakon analize podataka punoljetnih osuđenih osoba iz razdoblja od 2013. do 2022. biti će jasnije jesu li kaznena djela ubojstva i teškog ubojstva pretežito počinjena od strane jednog počinitelja ili su počinjena u sudioništvu dviju ili više osoba. U čl. 36. st. 2. KZ supočiniteljima se smatraju „počini li više osoba na temelju zajedničke odluke kazneno djelo tako da svaka od njih sudjeluje u počinjenju radnje ili na drugi način bitno pridonese počinjenju kaznenog djela, svaka od njih kaznit će se kao počinitelj (supočinitelji)“. Supočinitelji zajednički čine kazneno djelo na temelju podjele rada i svaki od njih ima funkciju koja je bitna za ostvarenje njihova plana, a time i funkcionalnu vlast nad djelom.¹²⁰ Da bi postojalo supočiniteljstvo, potrebno je da se ispune subjektivne i objektivne pretpostavke.¹²¹ Subjektivna je pretpostavka zajednička odluka, a objektivna je zajedničko sudjelovanje u počinjenju kaznenog djela.¹²²

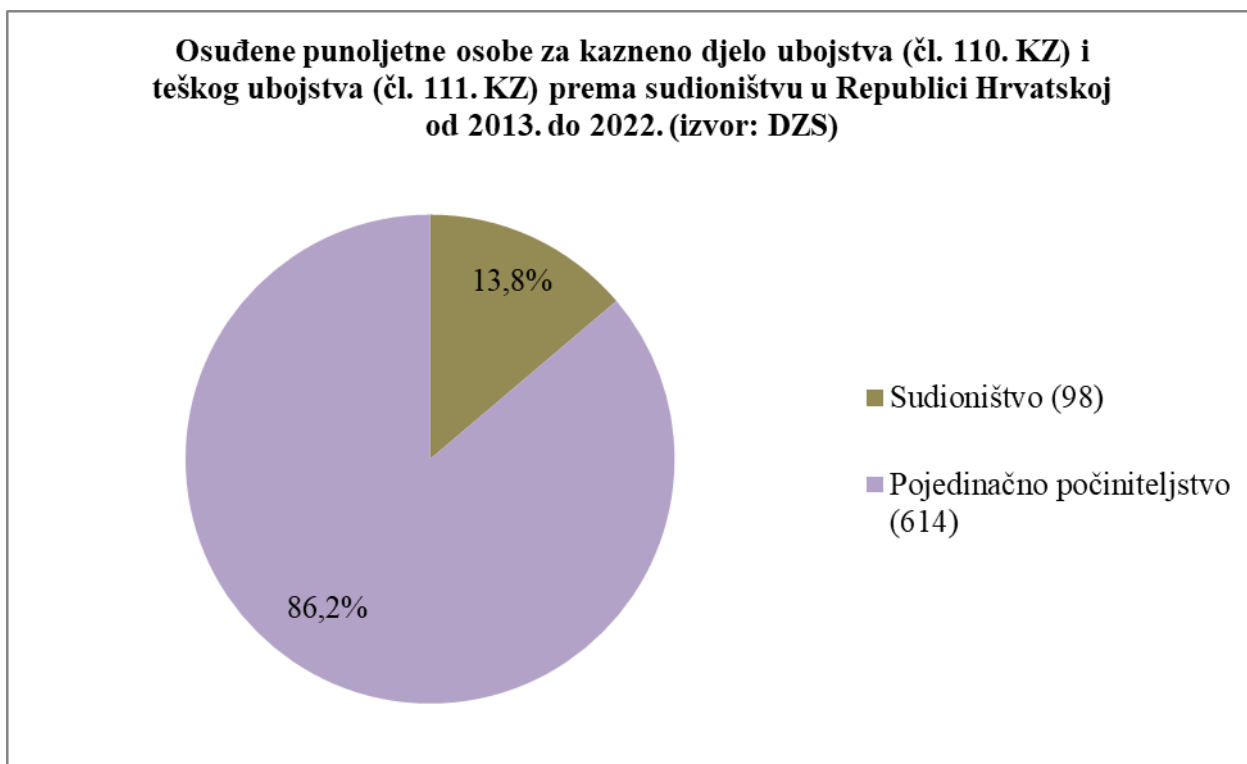
Dakle, od ukupno 712 osuđenih punoljetnih osoba za oba kaznena djela u navedenom razdoblju njih čak 614 počinilo je kaznena djela samostalno, dok je njih 98 počinilo kaznena djela u sudioništvu. U postocima, to bi značilo da je 86,2 % tih kaznenih djela počinjeno od

¹²⁰ Novoselec et al., Opći dio KP; str. 337.

¹²¹ Ibid.

¹²² Ibid.

strane jednog počinitelja, dok je njih 13,8 % počinjeno u sudioništvu. Analizom svakog kaznenog djela zasebno u istom razdoblju, vidljiva je razlika između temeljnog i kvalificiranog oblika. Naime, 8,9 % osuđenih počinitelja čine kazneno djelo ubojstva u sudioništvu, dok 30,1% počinitelja čine kazneno djelo teškog ubojstva u sudioništvu. Dakle, 91,1% kaznenih djela ubojstva u razdoblju od 2013. do 2022. počinjeno je samostalno, dok je u istom vremenskom periodu 69,9% kaznenih djela teškog ubojstva počinjeno samostalno. Zaključno, počinitelji kaznenog djela ubojstva i teškog ubojstva većinom su samostalni počinitelji (86,2 %), uz značajnu razliku između kaznenog djela iz čl. 110. KZ (91,1 %) i kaznenog djela iz čl. 111. KZ (69,9%).

3.2.8. Maloljetnici počinitelji kaznenog djela ubojstva, teškog ubojstva i usmrćenja te usporedba s punoljetnim počiniteljima navedenih kaznenih djela

Nakon detaljne analize punoljetnih počinitelja kaznenih djela ubojstva, teškog ubojstva i usmrćenja potrebno je pogledati koliko maloljetne osobe čine ta ista kaznena djela. Statističke podatke također prikuplja DZS te ih posebno obrađuje. Djeca mlađa od 14 godina nisu kazneno odgovorna što jasno poizlazi iz čl 7. st. 1. KZ „Kazneno zakonodavstvo ne primjenjuje se prema djetetu koje u vrijeme počinjenja djela nije navršilo četrnaest godina“. Dakle, maloljetni počinitelji kaznenih djela jesu osobe koje su u vrijeme počinjenja kaznenog djela imale navršениh 14 godina, a nisu navršile 18 godina života, prema kojima postupak po

kaznenoj prijavi nije pokrenut (odbačena prijava), pripremni je postupak obustavljen ili je podnesen prijedlog za izricanje kazne i druge mjere.¹²³ Kazneni postupak pred vijećem pravomoćno je završen odlukom kojom se postupak pred vijećem obustavlja ili se izriče kazna i druga mjera.¹²⁴ Također pojam prijavljene, optužene i osuđene maloljetne osobe razlikuje se od istih pojmova kada je u pitanju punoljetna osoba. Prijavljena osoba jest maloljetni počinitelj kaznenog djela prema kojem je postupak po kaznenoj prijavi i pripremni postupak završen.¹²⁵ Optužena osoba jest maloljetna osoba prema kojoj je kazneni postupak pred vijećem pravomoćno završen odlukom kojom je obustavljen postupak pred vijećem ili je izrečena kazna i druga mjera (maloljetnički zatvor ili odgojne mjere).¹²⁶ Osuđena osoba jest maloljetni počinitelj kaznenog djela prema kojem je izrečena kazna i druga mjera: maloljetnički zatvor, pridržaj maloljetničkog zatvora ili odgojna mjera.¹²⁷ Odgojne mjere jesu sudski ukor, posebne obveze, upućivanje u disciplinski centar, pojačana briga i nadzor, pojačana briga i nadzor uz dnevni boravak u odgojnoj ustanovi, upućivanje u odgojnu ustanovu, upućivanje u odgojni zavod i upućivanje u posebnu odgojnu ustanovu.¹²⁸

Iz dostupnih podataka vidljivo je da je u RH u razdoblju od 2013. do 2022. ukupno prijavljeno 29 maloljetnih osoba, od kojih 19 za temeljni oblik ubojstva, 5 za kvalificirani oblik te 5 za privilegirani oblik. Kod privilegiranih oblika od 5 navedenih prijavi 3 su za st. 1. (čl. 112. KZ), 2 za st. 2. , dok slučajeva iz st. 3. nema niti kod prijavljenih maloljetnih osoba. U istom desetogodišnjem razdoblju optuženo je ukupno 21 maloljetna osoba od kojih 15 za temeljni oblik, 2 maloljetne osobe za kvalificirani oblik dok je njih 4 za privilegirani oblik (3 za st. 1. te 1 za st. 2.). Brojke kod pravomoćno osuđenih maloljetnih osoba u zbroju se gotovo poklapaju s brojkama optuženih maloljetnih osoba te na 15 optuženih ima isto toliko osuđenih za kazneno djelo iz čl. 110. KZ. Ista je situacija kod broja optuženih i osuđenih maloljetnih osoba za kazneno djelo iz čl. 112. KZ, ukupno 4, dok kod kaznenog djela iz čl. 111. KZ u desetogodišnjem razdoblju postoje 2 optužbe, a 3 osude. . Vjerovatan razlog statističkom poklapanju između broja optuženih i osuđenih maloljetnih osoba je u tome što proces između optužbe i pravomoćne osude traje kraće kada su u pitanju maloljetni počinitelji. O tome nam svjedoči i čl. 4. Zakona o sudovima za mladež¹²⁹ gdje propisuje hitan postupak te glasi „*Kazneni postupak prema maloljetniku, protiv mladeg punoljetnika i u predmetima kaznenopravne zaštite djece je hitan*“

¹²³ Državni zavod za statistiku – Maloljetni počinitelji kaznenih djela; prijave, optužbe i osude u 2019., str. 8.

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ Ibid.

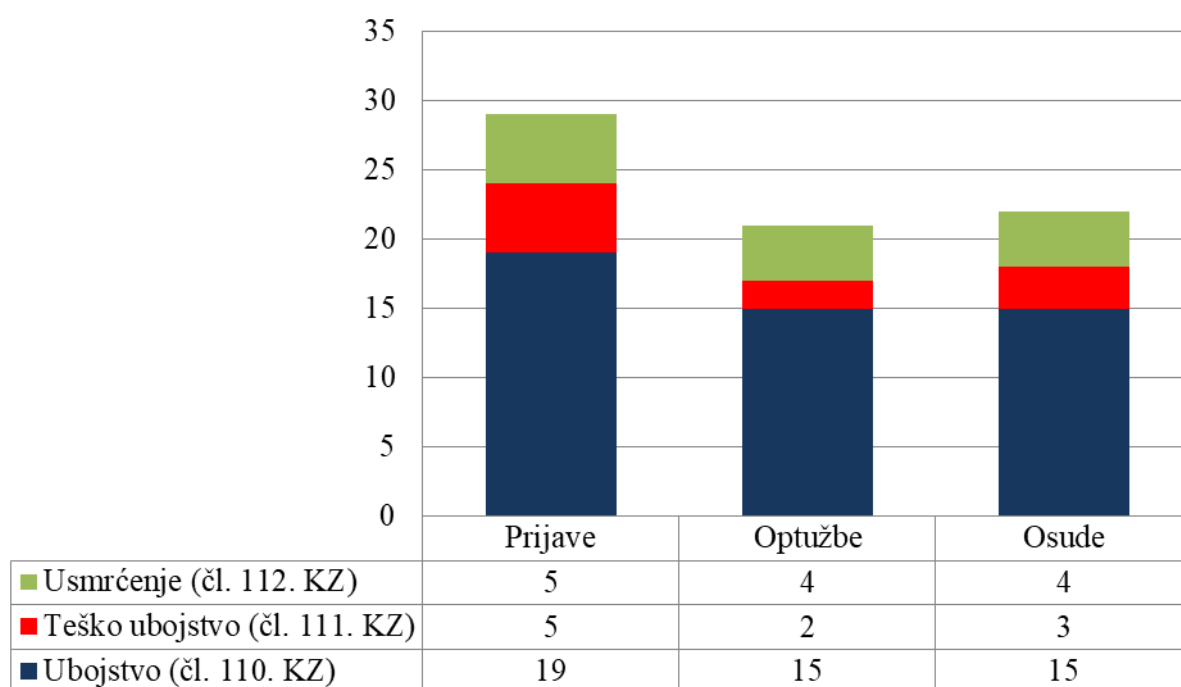
¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ Ibid.

¹²⁸ Ibid.

¹²⁹ Zakon o sudovima za mladež (NN 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, 126/19)

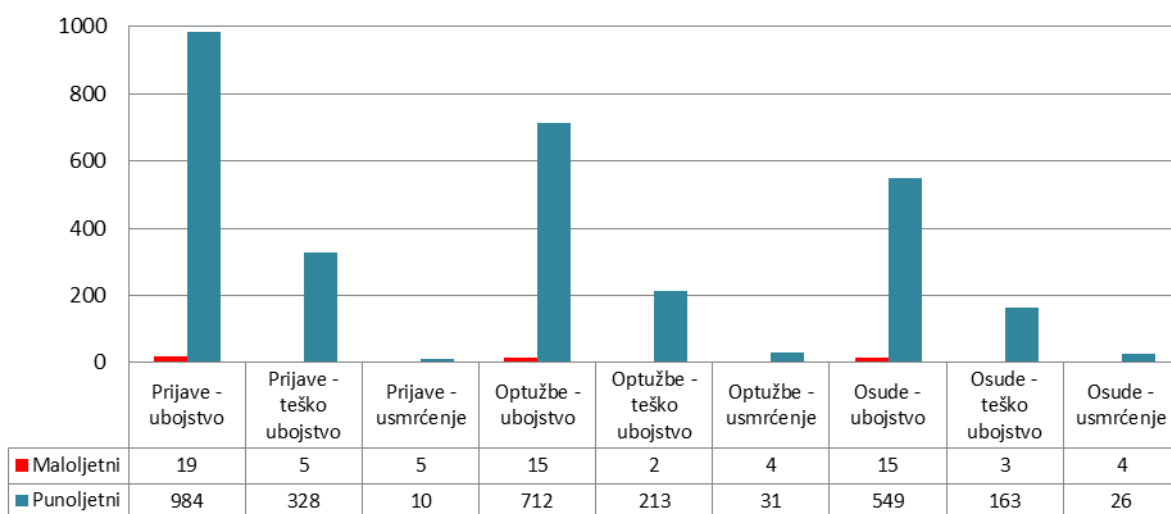
Prijavljene, optužene i osuđene maloljetne osobe za kazneno djelo ubojstva (čl. 110. KZ), teškog ubojstva (čl. 111. KZ) i usmrćenja (čl. 112. KZ) u Republici Hrvatskoj od 2013. do 2022. (izvor: DZS)

Usporedbom prijavljenih, optuženih i osuđenih punoljetnih i maloljetnih počinitelja kaznenog djela ubojstva, teškog ubojstva i usmrćenja u RH u desetogodišnjem razdoblju od 2013. do 2022. vidljivo je koliko su rijetko maloljetne osobe počinitelji navedenih kaznenih djela.

Na ukupno 1.351 prijavljenu osobu za navedena tri kaznena djela u RH u razdoblju od 2013. do 2022. godine, njih 1.322 otpada na punoljetne osobe, dok 29 otpada na maloljetne osobe, odnosno 97,9 % prijavljenih su punoljetne osobe, dok samo 2,1 % prijavljenih su maloljetne osobe. U pogledu optuženih osoba, na ukupno 977 optuženih u navedenom periodu u RH, 956 optuženih jesu punoljetne osobe, dok je u istom periodu 21 maloljetna osoba optužena za navedena tri kaznena djela. To u postocima daje brojku od 98,2 % optuženih punoljetnih i 1,8 % maloljetnih osoba. Naposljetku i omjer pravomoćno osuđenih punoljetnih i maloljetnih osoba govori u prilog tomu da su u velikoj većini počinitelji kaznenih djela ubojstva, teškog ubojstva i usmrćenja punoljetne osobe. U desetogodišnjem razdoblju od ukupno 760 optuženih osoba, njih 738 su punoljetne osobe (97,1 %), dok su 22 osobe maloljetne (2,9 %).

Usporedba prijavljenih, optuženih i osuđenih punoljetnih i maloljetnih počinitelja kaznenog djela ubojstva (čl. 110. KZ), teškog ubojstva (čl. 111. KZ) i usmrćenja (čl. 112. KZ) u Republici Hrvatskoj od 2013. do 2022. (izvor: DZS)

3.3. Kazneno djelo ubojstva u svijetu

U ovom dijelu rada bit će naglasak na stopi ubojstva u svijetu, a podaci će biti prikazani sukladno bazi podataka Ureda Ujedinjenih naroda za droge i kriminal¹³⁰ (United Nations Office on Drugs and Crime; dalje: UNODC). Prvotno će biti analizirani podaci stope ubojstva u svijetu za 2021. kao posljednju godinu za koju postoje potpuni podaci. Potom slijedi analiza stope ubojstva na europskom kontinentu te usporedba različitih regija svijeta obzirom na stopu ubojstva na 100.000 stanovnika. Naposljetku slijedi osvrt na regiju Balkan te stereotip kojim je popraćen - Balkan kao opasno područje s visokom stopom nasilja.

3.3.1. Stopa ubojstva u svijetu

Za potpunu ocjenu o stanju kriminala u Republici Hrvatskoj potrebno je i usporediti tzv. stopu kriminala (engl. *crime rate*) u našoj zemlji s drugim državama.¹³¹ Za analize kriminoloških podataka u međunarodnoj usporedbi se uglavnom koristi stopa kriminala, pomoću koje tek postaje moguće usporediti strukturu i kretanje kriminala u različitim

¹³⁰ <https://dataunodc.un.org/dp-intentional-homicide-victims>; <https://dataunodc.un.org/dp-intentional-homicide-victims-est>

¹³¹ Derenčinović et al., Uvod u kriminologiju; str. 35.

zemljama.¹³² Stopa kriminala se izračunava na način da se broj kaznenih djela (npr. ukupan broj svih prijavljenih ubojstava) podijeli s brojem ukupnog stanovništva države u kojoj je taj broj zabilježen, te se zatim pomnoži sa 100.000.¹³³ Analizom pojavnosti kažnjivih ponašanja na međunarodnoj razini i proučavanjem uzroka istih se bavi tzv. komparativna kriminologija.¹³⁴

Stopa ubojstva u svijetu za 2021. godinu iznosi 5,79 na 100.000 stanovnika, odnosno ukupno se procjenjuje da je bilo 457.945 žrtava ubojstva. Od navedene brojke 369.950 žrtava su muškarci, dok 87.995 čine žene. Dakle, u svijetu su žrtve ubojstva pretežito muškarci (80,8 %) dok je svaka peta žrtva ubojstva ženskog spola (19,2 %). Stopa ubojstva u svijetu uglavnom je konstantna te za 2020. godinu iznosi 5,51, dok je 2019. iznosila 5,56, a 2018. 5,76.

S obzirom na kontinentalnu podjelu, prednjači Južna Amerika (zajedno s Karibima) sa stopom ubojstva od 19,91 na 100.000 stanovnika u 2021. godini. Ta stopa, iako visoka, ima silazan trend s obzirom da je 2017. stopa ubojstva na navedenom području iznosila 23,91, dok je godina dana kasnije iznosila 23,16. Obzirom na spol u 2021. od ukupno 130.631 žrtva ubojstva, njih 118.262 čine muškarci dok 12.368 čine žene. Dakle devet od deset žrtava ubojstva na području Južne Amerike i Kariba su muškarci (90,5 %), dok je svaka deseta žrtva žena (9,5 %). To se može objasniti visokom stopom organiziranog kriminala i trgovine drogom uslijed kojih su žrtve ubojstva pretežito mlađi muškarci.

Idući kontinent s visokom stopom ubojstva je Afrika - 12,66 na 100.000 stanovnika. Treba istaknuti da se na tom području najteže prikupljaju podaci o žrtvama ubojstva pa postoji vjerojatnost visoke tamne brojke što dovodi do zaključka da je stopa ubojstva znatno veće od prikazane, upozorava UNODC.

Stopa ubojstva u Sjevernoj Americi iznosi 6,32 na 100.000 stanovnika u 2021. godini, dok za istu godinu najnižu stopu ubojstva imaju Azija (2,33) i Europa (2,24).

3.3.2. Stopa ubojstva u Europi

Europa je kontinent s najnižom stopom ubojstva u svijetu. U 2021. stopa ubojstva bila je 2,24 na 100.000 stanovnika. Procjenjuje se da je ukupno 16.719 žrtava kaznenog djela ubojstva u 2021. Od ukupnog broja žrtava, većinu čine osobe muškog spola (72,8 %), dok je

¹³² Ibid.

¹³³ Ibid.

¹³⁴ Ibid.

otprilike svaka četvrta žrtva bila ženskog spola (27,2 %). U 2020. i 2019. stopa ubojstva bila je nešto viša nego 2021. te iznosi 2,37 odnosno 2,46 na 100.000 stanovnika. Usporedno s drugim kontinentima, jedino je Azija sa stopom ubojstva od 2,33 na 100.000 u 2021. približno Europi po visini stope ubojstva. Usporedbe radi, stopa u ubojstva u 2021. u Europi (2,24) gotovo je 9 puta niža od stope ubojstva u Južnoj Americi (19,91) za istu kalendarsku godinu. U odnosu na čitav svijet, stopa ubojstva u Europi za navedenu godinu 2,5 puta je manja nego za istu godinu u cijelom svijetu (5,79).

I unutar samog europskog kontinenta postoje znatne razlike u stopi ubojstva. UNODC podijelio je Europu na četiri dijela; sjevernu, južnu, istočnu i zapadnu. Najmanju stopu ubojstva za 2021. godinu bilježi južni dio Europe sa stopom ubojstva od 0,70 na 100.000 stanovnika. Slijedi ju zapadna Europa sa stopom od 0,91 na 100.000 stanovnika. Nešto više od navedenih broji sjeverni dio Europe sa stopom od 1,17 na 100.000, dok s najvišom stopom prednjači istočna Europa sa stopom ubojstva od 4,34 na 100.000 stanovnika u 2021. godini. RH u ovom dijelu istraživanja čini južnu Europu te spada pod dio kontinenta s najmanjom stopom ubojstva. Pod istočni dio Europe koji ima najvišu stopu ubojstva UNODC svrstava Bjelorusiju, Bugarsku, Republiku Češku, Mađarsku, Poljsku, Moldaviju, Rumunjsku, Rusku Federaciju, Slovačku i Ukrajinu.

Države koje prednjače po stopi ubojstva u Europi u 2021. su Ruska Federacija sa 6,80 na 100.000 stanovnika, slijede ju Ukrajina (3,84), Latvija (3,04), Litva (2,58) i Estonija (1,94). U južnom dijelu ističu se Crna Gora, Albanija i Kosovo sa stopama od 2,39, 2,31 i 1,99 na 100.000 stanovnika. Valja napomenuti kako se i država Lihtenštajn nalazi pri vrhu po visini stope ubojstva u 2021. godini sa stopom od 5,12 na 100.000 stanovnika. Radi se zapravo o 2 ubojstva u navedenoj godini, no zbog vrlo malog broja stanovnika (39.039) stopa se matematičkim izračunom čini vrlo visoka. Inače, u Lihtenštajnu je od 2017. do 2020. zabilježeno po jedno ubojstvo godišnje, dok 2015. i 2016. nije zabilježeno niti jedno ubojstvo.

Poslije stope ubojstva u Europi, slijedi prikaz osuđenih počinitelja za kazneno djelo ubojstva u Europi. Tablica¹³⁵ *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics* (ESCCJS) prikazuje osuđene osobe za kazneno djelo ubojstva za pojedinu državu na 100.000 stanovnika. Prije prikaza podataka potrebno je razjasniti što sve ulazi u pojam, koji bi u doslovnom prijevodu glasio ubojstva počinjenog s namjerom (engl. *intentional homicide*), iako u hrvatskom pravnom sustavu, ubojstvo se isključivo i može počiniti s namjerom. U pojam su uključeni slučajevi napada koji dovode do smrti, eutanazija, čedomorstvo, a uključeni su i pokušaji. U definiciju navedenom pojma nisu uključeni slučajevi sudjelovanja u

¹³⁵ Persons convicted per 100 000 population – Intentional homicide – Intentional homicide: Total; str. 176.

samoubojstvu, prouzročena smrti iz nehaja, pobačaji te žrtve ratnih zločina, zločina genocida i zločina protiv čovječnosti.¹³⁶ 33 europske države ustupile su podatke o osuđenim osobama za kazneno djelo ubojstva u 2016. godini, posljednjoj godini za koju postoje podaci. Stopa osuđenih varira od najviše Turske (21,1) do najmanje Slovenije (0,3). Srednja stopa je 3,1. Hrvatska je ispodprosječna s 1,8 osuđenih osoba za kazneno djelo ubojstva na 100.000 stanovnika. Države s najvišom stopom osuđenih osoba, osim ranije spomenute Turske, jesu Luxemburg (9,5), Gruzija (6,4), Litva (5,0) te Albanija (4,6). Države sa najmanjom stopom, uz spomenutu Sloveniju, su Azerbejdžan (0,7), Njemačka (0,7), Armenija (0,8) i Republika Češka (0,9).

3.3.3. Regije svijeta s najvišom stopom ubojstva

Iz ranije prikazanih podataka jasno je vidljivo kako područje Južne Amerike zajedno s Karibima prednjači po stopi ubojstava (19,91) u svijetu u 2021. godini. Među državama s najvišom stopom ubojstava u 2021. godini ističu se male otočne države Karipskog otočja. Među njima s najvišom stopom ubojstva ističe se Jamajka (52,13), a slijede ju Sveta Lucija (38,96), Belize (31,25), Sveti Vincent i Grenadini (30,67), Sveti Kristofor i Nevis (29,41), Trinidad i Tobago (29,36) te Bahami (29,17). Valja napomenuti kako je u navedenim državama stopa izrazito visoka i iz razloga što te države broje mali broj stanovništva. Od većih država s područja Južne Amerike s najvišom stopom ubojstva u 2021. ističu se Kolumbija (27,48) Brazil (21,26) i Venezuela (19,31). Od država Srednje Amerike najvišu stopu ubojstva u 2021. imaju Honduras (38,25), Meksiko (28,18) i Salvador (18,17). Inače država Salvador bila je država s najvišom stopom ubojstva u svijetu 2015. i 2016. godine. 2015. stopa ubojstva iznosila je 106,82 na 100.000 stanovnika, dok je godinu poslije iznosila 84,41 na 100.000 stanovnika. Izraženo u brojkama, države s ukupno najviše žrtava kaznenog djela ubojstva u 2021. na navedenom području su Brazil (45.562), Meksiko (35.700) i Kolumbija (14.159). Osim što su među najmnogoljudnijim državama tog područja, također uzrok visokoj brojni žrtava ubojstva jest visoka stopa organiziranog kriminala, pogotovo trgovina drogom. Dakle, iz svega navedenog može se zaključiti kako je područje sjevernog djela Južne Amerike, djela Srednje Amerike zajedno s državama koje se nalaze u Karipskom moru smatra dijelom svijeta s najvišom stopom ubojstva.

Afrika je kontinent u kojem je stopa ubojstva također visoka. Zbog manjka podataka s afričkog kontinenta, smatra se da je tamna brojka ubojstva izrazito visoka te da se podaci koji su dostupni trebaju uzeti sa rezervom te se smatra kako je stopa ubojstva u Africi puno veća no što statistički podaci otkrivaju. Slična je situacija i u otočnim državama Oceanije. Podaci

¹³⁶ European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics, 2021, Sixth edition; str. 431.

za većinu tog područja su nedostupni te se smatra kako je tamna brojka stope ubojstva također visoka. Većini država na navedenom području zajednički su nazivnik siromaštvo i nedovoljna gospodarska razvijenost.

S druge strane, valjalo bi napomenuti i države s najnižom stopom ubojstva u svijetu u 2021. godini. To su Bahrein (0,07), Singapur (0,10), Japan (0,23) i Oman (0,24). Od Europskih država s najnižom stopom kriminala ističe se Malta (0,38), Slovenija (0,42) i Švicarska (0,48). Republika Hrvatska se također može pridodat među države u svijetu s najnižom stopom ubojstava. U 2021. godini ona je iznosila 0,81 na 100.000 stanovnika.

Zanimljivu komparaciju dviju otočnih država, Singapura i Jamajke daje UNODC.¹³⁷ Naime, obje su države bile dio Britanskog Carstva sve do početka 60-ih godina prošlog stoljeća nakon čega svaka stječe neovisnost. Iako geografski udaljene, (Singapur se nalazi u jugoistočnoj Aziji, dok se Jamajka nalazi u Srednjoj Americi) obje su države netom prije neovisnosti imale slične brojke, bilo glede BDP-a, bilo glede očekivanog trajanja života, bilo radi onog što je za ovaj rad najvažnije, stope kriminala, odnosno stope ubojstva. U razdoblju od 1955. do 1959. stopa ubojstva u Singapuru bila je prosječno 3.2 ubojstva godišnje na 100.000 stanovnika, dok je Jamajka bilježila oko 5 ubojstva godišnje na 100.000 stanovnika. U idućih 60 godina svog razvoja, pa sve do danas, Singapur je postao jedna od najsigurnijih država na svijetu općenito što se stope kriminala tiče, dok se Jamajka razvijala u suprotnom smjeru te je stopa kriminala, pa tako i ubojstva višestruko porasla. Tako Singapur bilježi svega 11 ubojstava u 2017., što je stopa od 0.2 na 100.000 stanovnika, dok Jamajka u istoj godini bilježi 1.647 ubojstava, odnosno stopu ubojstva od 57 na 100.000 stanovnika. Ovakve brojke dovode dvije države na potpuno suprotnu stranu spektra stope ubojstva u svijetu, gdje je Singapur među država s najnižom, dok je Jamajka među država s najvišom stopom ubojstva u svijetu. Postavlja se pitanje koji su razlozi koji su doveli do toga da države sa gotovo identičnom stopom ubojstva desetljećima prije neovisnosti, danas imaju takve razlike. Odgovore treba potražiti u uređenju i upravljanju svake države zasebno nakon stjecanja neovisnosti, poštivanju vladavine prava te odnosu između državne vlasti i građana, zaključuje UNODC.

3.3.4. Stereotip Balkana kao opasnog područja

Područje Balkana čini jedinstveno povijesno i kulturno područje u Jugoistočnom dijelu Europe.¹³⁸ Povijest regije od kraja 16. stoljeća nadalje može se podijeliti na tri glavna

¹³⁷ UNODC - GLOBAL STUDY ON HOMICIDE: Homicide trends, patterns and criminal justice response, 2019.; str: 35.

¹³⁸ Getoš Kalac, Anna-Maria; Violence in the Balkans - First findings from the Balkan Homicide Study, Zagreb, Pravni fakultet, 2021. str. str. 25. (dalje u tekstu: Getoš Kalac; Violence in the Balkans)

razdoblja.¹³⁹ Prvo razdoblje obilježeno je utjecajem Bizantskog carstva nakon čega slijedi 400-500 godina utjecaja Osmanskog carstva te u početkom 19. stoljeća razdoblje modernih država.¹⁴⁰ U razdoblju između 1875. i 1999. područje Balkana bilo je, u potpunosti ili djelomično, uključeno u čak 12 ratova u kojima su, osim regularne vojske, i paravojne postrojbe imale značajnu ulogu.¹⁴¹ Pod raznim utjecajima područje Balkana razlikuje se i prema religijskoj pripadnosti, tako je sjever Balkana pretežno pod utjecajem Katoličke crkve, dok je jug pretežno pod utjecajem Pravoslavne crkve, uz djelove koji su pod utjecajem Islama.¹⁴² Iz navedenog jasno je da se ovdje radi o *sui generis* području čije se posebnosti očituju kako u kaznenopravnom sustavu tako i sustavu državne uprave i specifičnom načinu „na koji se riješavaju stvari“ na Balkanu.¹⁴³

Za razumijevanje stereotipa i slike Balkana kao nasilnog područja, pogotovo u istraživanjima vezanim za ubojstva, potrebno je poznavanje osnova povijesnog, kulturnog i pravnog nasljeđa tog područja, uglavnom zbog ratova na tom području između 1991. i 1999. godine.¹⁴⁴ Naime, istraživanja pokazuju da države s recentnim ratnim iskustvima ili iskustvima nekog drugog globalnog nasilja bilježe trend porasta broja ubojstava s prestankom sukoba.¹⁴⁵ Stereotip Balkana kao nasilnog područja slikovito se prikazuje kao područje na kojem žive „ljudi iz klanova“ skloni nasilnom i osvetoljubivom ponašanju, ispijajući alkoholna pića i trčeci s oružjem u ruci pucaju jedni na druge bez razloga.¹⁴⁶ Ipak, za područje Balkana nema dokaza da se radi o regiji u kojem je nasilje proširenije nego u drugim regijama svijeta, što potvrđuju i podaci o stopi ubojstva. Razlike su jedino u tome što su u nekim društvima prevencija nasilja i kontrolni mehanizimi dublje ukorijenjeni nego u drugim društvima.¹⁴⁷

3.3.5. Ubojstva pripadnika rizičnih profesija u svijetu - novinari

Kod ubojstva pripadnika rizičnih profesija najčešće su na meti policijski službenici, taksisti, novinari, ali i pripadnici ostalih profesija.¹⁴⁸ Za potrebe ovog rada, obrađeni su podaci ubojstva novinara u svijetu iz dviju dostupnih baza podataka. Prva, Odbor za zaštitu novinara (engl. *Committee to Protect Journalists*; dalje: CPJ) neovisna je i neprofitna organizacija koja

¹³⁹ Ibid.

¹⁴⁰ Ibid., str. 25. - 26.

¹⁴¹ Ibid., str. 26.

¹⁴² Ibid.

¹⁴³ Ibid., str. 27.

¹⁴⁴ Ibid., str. 23. - 24.

¹⁴⁵ Derenčinović et al., Uvod u kriminologiju; str. 47.

¹⁴⁶ Getoš Kalac; Violence in the Balkans; str. 25.

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ Derenčinović et al., Uvod u kriminologiju; str. 57.

promiče slobodu tiska diljem svijeta te štiti prava novinara da izvješćuju sigurno i bez straha od odmazde.¹⁴⁹ Organizacija je osnovana 1981. od skupine dopisnika iz SAD-a koji su shvatili da ne mogu ignorirati nevolje kolega čije ih izvještavanje svakodnevno dovodi u opasnost.¹⁵⁰ Osim CPJ-a, u okrilju UN-a (Ujedinjeni Narodi) specijalizirana ustanova UNESCO (Organizacija UN-a za prosvjetu, znanost i kulturu) izradila je vlastitu online bazu podataka pod nazivom *Observatory of Killed Journalists* (dalje: Opservatorij UNESCO-a). Opservatorij UNESCO-a pruža ažurirane informacije o ubojstvima novinara od 1993.¹⁵¹

Obzirom da se radi o dva neovisna tijela, statističke brojke, klasifikacija i metodologija prikupljanja podataka između njih razlikuju se. Naime, CPJ statistički bilježi smrt svakog novinara za kojeg postoji izvjesna vjerovatnost da je ubijen kao odmazda za svoj rad (engl. *murder*), da je ubijen u oružanom sukobu (engl. *crossfire*) ili da je ubijen tijekom obavljanja opasnog zadatka (engl. *dangerous assignment*), poput npr. uličnih prosvjeda. Novinari koji svoj život izgube u određenoj automobilskoj ili zrakoplovnoj nesreći nisu uključeni. S druge strane Opservatorij UNESCO-a koristi široku definiciju pojma „novinar“ koja uključuje reportere, snimatelje, fotoreportere, televizijske voditelje, kolumniste, urednike, nakladnike, radijske voditelje i druge djelatnike medija.

CPJ prikuplja podatke o ubojstvima novinara od 1992., s time da ih djeli u dvije kategorije - novinara (engl. *journalists*) i ostalih radnika u medijima (engl. *media workers*). Ukupno je zabilježeno 2.197 ubojstva za obe kategorije od 1992. do trenutka pisanja ovog rada (svibanj, 2023.), od čega 2.080 novinara i 117 ostalih radnika u medijima. U posljednjih 10 godina, od 2013. do 2022., ne računajući tekuću 2023., ukupno je ubijeno 753 novinara i radnika u ostalim medijima (713 novinara i 40 radnika u ostalim medijima).

S druge strane, od početka prikupljanja podataka 1993. godine, pa sve do trenutka pisanja ovog rada (svibanj, 2023.) Opservatorij UNESCO-a ukupno je zabilježio 1.595 ubojstva novinara od čega 15 tijekom tekuće 2023. (do svibnja, 2023.). S obzirom na spol žrtve, velika većina novinara koji su izgubili svoje živote jesu muškarci s ukupno 1.469 što čini 92,1 % svih ubojstva novinara dok je ukupna brojka ubijenih novinarki 126 tj. 7,9 %. Tijekom posljednjih 10 godina, od 2013. do 2022., ne računajući tekuću godinu, ukupno je zabilježeno 847 ubojstva novinara, što je prosjek od 85 godišnje. S obzirom na vrstu medija u kojoj su novinari radili, od ukupno 847 ubojstva novinara u posljednjih 10 godina, najviše je žrtva radnika TV kuća, nešto više od 30 %, točnije 259.¹⁵²

¹⁴⁹ <https://cpj.org/about/>

¹⁵⁰ <https://cpj.org/about/history/>

¹⁵¹ <https://www.unesco.org/en/safety-journalists/observatory>

¹⁵² <https://www.unesco.org/en/safety-journalists/observatory/statistics>

Za Republiku Hrvatsku, Opservatorij UNESCO-a, od početka prikupljanja podataka 1993., navodi se dva ubojstva novinara koja datiraju u 2008. Radi se zapravo o jednom atentatu koji se dogodio 23. listopada 2008. u kojem su poginula dvojica hrvatskih novinara, osnivač tjednika Nacional Ivo Pukanić i njegov suradnik Niko Franjić. S druge strane, CPJ navodi četiri smrti novinara na području Republike Hrvatske od 1992. Osim navedenih Ive Pukanića i Nike Franjića koji se smatraju ubojstvima (engl. *murder*), dodaju i dva izgubljena života novinara na teritoriju Republike Hrvatske za vrijeme Domovinskoga rata. Godine 1992. poginuo je britanski fotograf Paul Janks, dok je 1995. poginuo radio reporter BBC-a (engl. *British Broadcasting Corporation*) - John Schofield. Kao uzrok smrti navode smrt u oružanom sukobu (engl. *cross fire*).

4. Zaključak

Kazneno djelo ubojstva jedno je od najtežih kaznenih djela jer se njime povrjeđuje temeljno ljudsko pravo; pravo na život - apsolutno pravo svakoga koje je zaštićeno na najvišoj razini Ustavom Republike Hrvatske i Europskom Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Osim temeljnog oblika (ubojstvo), Kazneni zakon poznaje kvalificirani oblik (teško ubojstvo) i privilegirani oblik (usmrćenje). Navedena kaznena djela zakonodavac je pozicionirao u glavi X. Kaznenog zakona (Kaznena djela protiv života i tijela) i to u čl. 110. temeljni oblik - ubojstvo, u čl. 111. kvalificirani oblik - teško ubojstvo i u čl. 112. privilegirani oblik - usmrćenje. Kazneno djelo ubojstva temeljni je oblik za koji zakonodavac propisuje kaznu zatvora od najmanje pet godina. Kvalificirani oblik ubojstva - teško ubojstvo počinjeno je pod određenim kvalifikatornim okolnostima koje ga čine teškim. Kvalifikatorne okolnosti zakonodavac taksativno nabroja u čl. 111. toč. 1. - 6. KZ. Teškim ubojstvom smatrat će se ako je ono počinjeno na okrutan ili podmukao način. Također, teško ubojstvo bit će kada je ono počinjeno prema osobi posebno ranjivoj zbog dobi, teže tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće; bliskoj osobi koju je počinitelj već ranije zlostavljao ili ako je počinjeno ubojstvo službene osobe u vezi s njezinim obavljanjem službene dužnosti. Isto tako postoje i određene pobude zbog kojih će se ubojstvo okarakterizirati kao teško, i to ako je učinjeno iz koristljublja, bezobzirne osvete, mržnje ili iz drugih niskih pobuda te u situaciji kada je počinjeno ubojstvo radi počinjenja ili prikrivanja drugog kaznenog djela. Radi toga je propisana i teža kazna zatvora pa će počinitelj ovog oblika biti kažnjen s najmanje deset godina zatvora ili kaznom dugotrajnog zatvora. S druge strane, postoje i ubojstva počinjena pod okolnostima kojima je zakonodavac priznao status privilegirajućih, pa je zbog toga i propisana blaža kazna. Trenutno važeći Kazneni zakon iz 2011. u članku 112. zapravo propisuje tri zasebna kaznena djela, stavljena pod zajednički nazivnik - usmrćenje. Radi se o kaznenom djelu ubojstva na mah (čl. 112. st. 1. KZ), čedomorstvu (čl. 112. st. 2. KZ) i usmrćenju na zahtjev (čl. 112. st. 3. KZ).

Poslije zakonskog uređenja kaznenog djela ubojstva obrađenog u prvom dijelu ovog rada, uslijedila je analiza učestalosti navedena tri kaznena djela u razdoblju od 2013. do 2022. u Republici Hrvatskoj. Svi dobiveni podaci preuzeti su iz statističke baze podataka Državnog zavoda za statistiku. U navedenom razdoblju kazneno djelo ubojstva najzastupljenije je s ukupno 984 prijavljenih, 712 optuženih i 549 pravomoćno osuđeno punoljetnih osoba. Slijedi ga kvalificirani oblik s ukupno 328 prijavljenih, 213 optuženih i 163 osuđenih punoljetnih osoba za isto razdoblje. Od navedene brojke osuđenih (163) za kazneno djelo iz čl. 111. KZ najviše je osuđenih za toč. 4. koja se odnosi na ubojstvo iz koristoljublja, bezobzirne osvete, mržnje ili iz drugih niskih pobuda, njih 71. Privilegirani oblik zbog svojih je specifičnosti i vrlo niskih brojki zasebno statistički obrađen. U istom desetogodišnjem razdoblju ukupno je prijavljeno 10, optuženo 31 te osuđeno 26 punoljetnih osoba. Ovakva anomalija u kojoj je brojka prijavljenih niža od brojke optuženih i osuđenih može se objasniti tako što su procesuirane osobe prijavljene za kaznena djela iz čl. 112. KZ prije 2013. godine te time nisu obrađene u ovoj analizi. Od ukupne brojke većina se odnosi na kazneno djelo ubojstva na mah iz čl. 112. st. 1. KZ. Izrazito je niska brojka za kazneno djelo čedomorstva iz čl. 112. st. 2. KZ (2 prijavljene, 3 optužene i 3 osuđene osobe). Valja napomenuti kako nije zabilježen niti jedan slučaj iz čl. 112. st. 3. KZ - usmrćenje na zahtjev.

Iako se kazneni postupak ne može voditi protiv nepoznatog počinitelja, ubojstvo može biti prijavljeno, a da još nije poznato tko je počinitelj. Tako je analiziran omjer prijavljenih poznatih i nepoznatih počinitelja za kaznena djela ubojstva i teškog ubojstva u razdoblju od 2013. do 2022. u Republici Hrvatskoj. Od ukupno 1.312 prijavljenih punoljetnih osoba za oba kaznena djela, devet od deset prijava podneseno je protiv poznatog počinitelja (90,2 %), dok je svaki deseti prijavljeni počinitelj nepoznat (9,8 %).

Kazneno djelo ubojstva i teškog ubojstva može biti dovršeno, a također može ostati nedovršeno tj. u pokušaju iz više razloga. Analizom pravomoćno osuđenih punoljetnih osoba za oba kaznena djela u navedenom desetogodišnjem razdoblju u Republici Hrvatskoj uvidjelo se da postoji razlika između temeljnog i kvalificiranog oblika. Naime, na tri osuđene osobe za kazneno djelo ubojstva dvije su osuđene za pokušaj (66,7 %). S druge strane za kazneno djelo teškog ubojstva, svaka druga osuđena osoba bila je osuđena za pokušaj (49,7 %).

Usljedila je analiza specifičnosti osuđenih punoljetnih osoba za oba kaznena djela s obzirom na spol, ranije osude (recidivizam) i sudioništvo u Republici Hrvatskoj za desetogodišnje razdoblje od 2013. do 2022. S obzirom na spol počinitelja jasno je kako su uglavnom muškarci počinitelji (91,7 %), dok žene kao počinitelji čine 8,3 %. Recidivisti kao počinitelji kaznenog djela ubojstva i teškog ubojstva čine 29,6 %, dok su uglavnom počinitelji navedenih kaznenih djela primarni delinkventi tj. osobe koje nisu ranije bile osuđivane. U pogledu sudioništva postoji znatna razlika između kaznenog djela iz čl. 110. KZ i kaznenog djela iz čl. 111. KZ. Naime, kod temeljnog oblika svega 8,9 % osuđenih počinilo je kazneno djelo u sudioništvu. S druge strane, kod kvalificiranog oblika 30,1 % osuđenih počinilo je kazneno djelo u sudioništvu.

Naposljetku u analizu su uzeti podaci o maloljetnim počiniteljima navedena tri kaznena djela u Republici Hrvatskoj, također u razdoblju od 2013. do 2022. godine. Ukupno je bilo 29 prijavljenih, 21 optuženih i 22 osuđenih maloljetnih osoba za sva tri kaznena djela u navedenom razdoblju. Time udio maloljetnika u ukupnom zbroju za sva tri kaznena djela u Republici Hrvatskoj čini 2,1 % prijavljenih, 1,8 % optuženih te 2,9 % osuđenih osoba.

Poslije analize podataka u Republici Hrvatskoj, potrebno je bilo komparativnom analizom stope ubojstva u svijetu odrediti gdje se Republika Hrvatska nalazi u odnosu na druge države svijeta. Stopa ubojstva u svijetu za 2021. godinu iznosi 5,79 na 100.000 stanovnika. S obzirom na kontinentalnu podjelu prednjači Južna Amerika (zajedno s Karibima) sa stopom ubojstva od 19,91 na 100.000 stanovnika u 2021. godini. Slijedi ju Afrika sa stopom ubojstva od 12,66 na 100.000 stanovnika, uz napomenu kako je Afrika kontinent za koji se statistički podaci najteže prikupljaju pa postoji vjerojatnost od visoke tamne brojke ubojstva. Kontinent s najnižom stopom ubojstva u 2021. godini je Europa sa stopom od 2,24 na 100.000 stanovnika. I unutar samog europskog kontinenta postoje razlike u stopi ubojstva, tako je istočna Europa sa stopom od 4,34 na 100.000 stanovnika iznadprosječna u odnosu na ostatak Europe. Posebnu pažnju privlači dio Europe koji se odnosi na države Balkana. Zbog svoje specifične povijesti i mješanja kultura i vjera na izrazito malom području postoji stereotip o tome da su ljudi izrazito skloni nasilnom ponašanju, pa prema tome i najtežim kaznenim djelima protiv života i tijela - ubojstvu. Za takvo što ne postoje nikakvi dokazi, upravo suprotno. Područje Balkana uglavnom je ispodprosječno po stopi ubojstva na 100.000 stanovnika u odnosu na ukupnu stopu u svijetu. Na kraju i Republika Hrvatska po svim podacima spada u države sa ispodprosječnom stopom ubojstva.

Zaključno, kazneno djelo ubojstva u svom temeljnom, kvalificiranom i privilegiranom obliku jedno je od najtežih kaznenih djela jer za posljedicu ima oduzimanje života. Ako bi se izvukao zaključak iz svih obrađenih statističkih podataka u Republici Hrvatskoj može se reći da je stereotip ubojice uglavnom muška punoljetna osoba, primarni delinkvent koja uglavnom samostalno čini temeljni oblik - ubojstvo. Isto tako u komparativnom odnosu s drugim državama svijeta, Republika Hrvatska, pa tako i prostor Balkana, može se smatrati sigurnim s ispodprosječnom stopom ubojstva u odnosu na druge države svijeta.

Popis literature:

Knjige:

- Novoselec, Petar; Bojanić, Igor; Opći dio kaznenog prava; četvrto, izmijenjeno izdanje, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2013.
- Cvitanović, Leo; Derenčinović, Davor; Turković, Ksenija; Munivrana Vajda, Maja; Dragičević Prtenjača, Marta; Maršavelski, Aleksandar; Roksandić Vidlička, Sunčana; Kazneno pravo – posebni dio, , Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 2018.
- Derenčinović, Davor; Getoš Kalac, Anna-Maria; Uvod u kriminologiju s osnovama kaznenog prava, , Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008.
- Getoš Kalac, Anna-Maria; Violence in the Balkans – First findings from the Balkan Homicide Study, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2021.
- UNODC - GLOBAL STUDY ON HOMICIDE: Homicide trends, patterns and criminal justice response, 2019.

Znanstveni radovi i članci:

- Kos, Damir; Najznačajnija kaznena djela protiv života i tijela – pravni kontinuitet i primjena blažega zakona
- Getoš Kalac, Anna-Maria; Pribisalić, Dalia; Tamna i svijetla strana tamne brojke kriminala: O izazovima istraživanja nepoznanica i blagoslovu neznanja, 2020.

Pravni propisi:

- Ustav Republike Hrvatske (NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14)
- (Europska) Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17)
- Kazneni zakon (NN br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22)
- Kazneni zakon (1997) (NN br. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 84/05, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 71/06, 110/07, 152/08, 57/11, 77/11, 125/11, 143/12)
- Krivični zakon Republike Hrvatske (NN br. 25/77, 50/78, 25/84, 52/87, 43/89, 8/90, 54/90, 9/91, 67/91, 71/91, 25/92, 33/92, 39/92, 77/92, 91/92, 37/94, 28/96, 30/96, 175/04, 110/97)
- Zakon o sudovima za mladež (NN 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, 126/19)

Statistička izvješća i baze podataka za Republiku Hrvatsku:

- Državni zavod za statistiku, statistička izvješća; Punoljetni počinitelji kaznenih djela; prijave, optužbe i osude u 2013. (https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2014/SI-1528.pdf)
- Državni zavod za statistiku, statistička izvješća; Punoljetni počinitelji kaznenih djela; prijave, optužbe i osude u 2014. (https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/SI-1551.pdf)
- Državni zavod za statistiku, statistička izvješća; Punoljetni počinitelji kaznenih djela; prijave, optužbe i osude u 2015. (https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/SI-1576.pdf)
- Državni zavod za statistiku, statistička izvješća; Punoljetni počinitelji kaznenih djela; prijave, optužbe i osude u 2016. (https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/SI-1605.pdf)
- Državni zavod za statistiku, statistička izvješća; Punoljetni počinitelji kaznenih djela; prijave, optužbe i osude u 2017. (https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/SI-1627.pdf)
- Državni zavod za statistiku, statistička izvješća; Punoljetni počinitelji kaznenih djela; prijave, optužbe i osude u 2018. (https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/SI-1650.pdf)
- Državni zavod za statistiku, statistička izvješća; Punoljetni počinitelji kaznenih djela; prijave, optužbe i osude u 2019. (https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/SI-1671.pdf)
- Državni zavod za statistiku, PC-Axis baze podataka; PRIJAVLJENI PUNOLJETNI POČINITELJI PREMA KAZNENIM DJELIMA, SPOLU I VRSTI ODLUKE U 2020. I 2021.
(https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Pravosudje_kaznena_punoljetni&px_tableid=T0101_2020.px&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=db2041d5-1061-4478-9102-119bd0bd7629)
- Državni zavod za statistiku, PC-Axis baze podataka; PRIJAVLJENI PUNOLJETNI POČINITELJI PREMA KAZNENIM DJELIMA, SPOLU I VRSTI ODLUKE U 2022.
(https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Pravosudje_kaznena_punoljetni&px_tableid=T0101_2022.px&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=db2041d5-1061-4478-9102-119bd0bd7629)
- Državni zavod za statistiku, PC-Axis baze podataka; OPTUŽENI PUNOLJETNI POČINITELJI PREMA KAZNENIM DJELIMA, SPOLU, POKUŠAJU I VRSTI ODLUKE U 2020. I 2021.

https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Pravosudje_kaznena_punoljetni&px_tableid=T0201_2020.px&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=cd1fbe2c-108d-4eae-8876-75da950a0f2c)

- Državni zavod za statistiku, PC-Axis baze podataka; OPTUŽENI PUNOLJETNI POČINITELJI PREMA KAZNENIM DJELIMA, SPOLU, POKUŠAJU I VRSTI ODLUKE U 2022.
https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Pravosudje_kaznena_punoljetni&px_tableid=T0201_2022.px&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=cd1fbe2c-108d-4eae-8876-75da950a0f2c)
- Državni zavod za statistiku, PC-Axis baze podataka; OSUĐENI PUNOLJETNI POČINITELJI PREMA KAZNENIM DJELIMA, SPOLU, POKUŠAJU I IZREČENIM KAZNAMA I DRUGIM MJERAMA U 2020. I 2021.
https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Pravosudje_kaznena_punoljetni&px_tableid=T0301_2020.px&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=cd1fbe2c-108d-4eae-8876-75da950a0f2c)
- Državni zavod za statistiku, PC-Axis baze podataka; OSUĐENI PUNOLJETNI POČINITELJI PREMA KAZNENIM DJELIMA, SPOLU, POKUŠAJU I IZREČENIM KAZNAMA I DRUGIM MJERAMA U 2022.
https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Pravosudje_kaznena_punoljetni&px_tableid=T0301_2022.px&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=cd1fbe2c-108d-4eae-8876-75da950a0f2c)
- Državni zavod za statistiku, PC-Axis baze podataka; OSUĐENI PUNOLJETNI POČINITELJI PREMA KAZNENIM DJELIMA, STJECANJU I SUDIONIŠTVU, RANIJIM OSUDAMA, ODUZIMANJU IMOVINSKE KORISTI, ODUZIMANJU PREDMETA, SPOREDNOJ NOVČANOJ KAZNI I RADU ZA OPĆE DOBRO U 2020. I 2021.
https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Pravosudje_kaznena_punoljetni&px_tableid=T0303_2020.px&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=cd1fbe2c-108d-4eae-8876-75da950a0f2c)
- Državni zavod za statistiku, PC-Axis baze podataka; OSUĐENI PUNOLJETNI POČINITELJI PREMA KAZNENIM DJELIMA, STJECANJU I SUDIONIŠTVU, RANIJIM OSUDAMA, ODUZIMANJU IMOVINSKE KORISTI, ODUZIMANJU PREDMETA, SPOREDNOJ NOVČANOJ KAZNI I RADU ZA OPĆE DOBRO U 2022.
https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Pravosudje_kaznena_punoljetni&px_tableid=T0303_2022.px&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=cd1fbe2c-108d-4eae-8876-75da950a0f2c)

- Državni zavod za statistiku, statistička izvješća; Maloljetni počinitelji kaznenih djela; prijave, optužbe i osude u 2013. (https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2014/SI-1529.pdf)
- Državni zavod za statistiku, statistička izvješća; Maloljetni počinitelji kaznenih djela; prijave, optužbe i osude u 2014. (https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/SI-1552.pdf)
- Državni zavod za statistiku, statistička izvješća; Maloljetni počinitelji kaznenih djela; prijave, optužbe i osude u 2015. (https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/SI-1577.pdf)
- Državni zavod za statistiku, statistička izvješća; Maloljetni počinitelji kaznenih djela; prijave, optužbe i osude u 2016. (https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/SI-1606.pdf)
- Državni zavod za statistiku, statistička izvješća; Maloljetni počinitelji kaznenih djela; prijave, optužbe i osude u 2017. (https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/SI-1628.pdf)
- Državni zavod za statistiku, statistička izvješća; Maloljetni počinitelji kaznenih djela; prijave, optužbe i osude u 2018. (https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/SI-1651.pdf)
- Državni zavod za statistiku, statistička izvješća; Maloljetni počinitelji kaznenih djela; prijave, optužbe i osude u 2019. (https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/SI-1672.pdf)
- Državni zavod za statistiku, PC-Axis baze podataka; PRIJAVLJENI MALOLJETNI POČINITELJI PREMA KAZNENIM DJELIMA, POKUŠAJU I VRSTI ODLUKE U 2020. I 2021.
(https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Pravosudje_kaznena_maloljetni&px_tableid=T0401_2020.px&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=e3e4be55-9d85-48b9-9e4c-b5fd78f7470c)
- Državni zavod za statistiku, PC-Axis baze podataka; PRIJAVLJENI MALOLJETNI POČINITELJI PREMA KAZNENIM DJELIMA, SPOLU I NAVRŠENIM GODINAMA ŽIVOTA U 2022.
(https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Pravosudje_kaznena_maloljetni&px_tableid=T0402_2022.px&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=e3e4be55-9d85-48b9-9e4c-b5fd78f7470c)
- Državni zavod za statistiku, PC-Axis baze podataka; OPTUŽENI MALOLJETNI POČINITELJI PREMA KAZNENIM DJELIMA, SPOLU, POKUŠAJU I VRSTI ODLUKE U 2020. I 2021.
(https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Pravosudje_kaznena_maloljetni)

[i&px_tableid=T0501_2020.px&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=e3e4be55-9d85-48b9-9e4c-b5fd78f7470c](https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Pravosudje&px_tableid=T0501_2020.px&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=e3e4be55-9d85-48b9-9e4c-b5fd78f7470c))

- Državni zavod za statistiku, PC-Axis baze podataka; OPTUŽENI MALOLJETNI POČINITELJI PREMA KAZNENIM DJELIMA, SPOLU, POKUŠAJU I VRSTI ODLUKE U 2022.
(https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Pravosudje_kaznena_maloljetni&px_tableid=T0501_2022.px&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=e3e4be55-9d85-48b9-9e4c-b5fd78f7470c)
- Državni zavod za statistiku, PC-Axis baze podataka; OSUĐENI MALOLJETNI POČINITELJI PREMA KAZNENIM DJELIMA, SPOLU, POKUŠAJU I IZREČENIM KAZNAMA I DRUGIM MJERAMA U 2020. I 2021.
(https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Pravosudje_kaznena_maloljetni&px_tableid=T0601_2020.px&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=e3e4be55-9d85-48b9-9e4c-b5fd78f7470c)
- Državni zavod za statistiku, PC-Axis baze podataka; OSUĐENI MALOLJETNI POČINITELJI PREMA KAZNENIM DJELIMA, SPOLU, POKUŠAJU I IZREČENIM KAZNAMA I DRUGIM MJERAMA U 2022.
(https://web.dzs.hr/PXWeb/Selection.aspx?px_path=Pravosudje_kaznena_maloljetni&px_tableid=T0601_2022.px&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=e3e4be55-9d85-48b9-9e4c-b5fd78f7470c)

Ostala statistička izvješća i baze podataka:

- European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics, Sixth edition; 2021
(https://wp.unil.ch/europeansourcebook/files/2021/12/ESB_Online_Stable_211202.pdf)
- United Nations, UNODC - United Nations Office on Drugs and Crime, dataUNODC Victims of intentional homicide (<https://dataunodc.un.org/dp-intentional-homicide-victims>)
- United Nations, UNODC - United Nations Office on Drugs and Crime, dataUNODC Victims of intentional homicide - Regional Estimate (<https://dataunodc.un.org/dp-intentional-homicide-victims-est>)
- CPJ data - Journalists and Media Workers Killed between 1992 and 2023
(https://cpj.org/data/killed/?status=Killed&motiveConfirmed%5B%5D=Confirmed&motiveUnconfirmed%5B%5D=Unconfirmed&type%5B%5D=Journalist&type%5B%5D=Media%20Worker&start_year=1992&end_year=2023&group_by=year)
- UNESCO Observatory - Statistics on Killed Journalists
(<https://www.unesco.org/en/safety-journalists/observatory/statistics>)

Internet:

- <https://cpj.org/about/>
- <https://cpj.org/about/history/>
- <https://www.unesco.org/en/safety-journalists/observatory>